

Olga Belyntseva, Adam Janek

Učebnice současné ruštiny

Учебник
современного
русского языка

1. díl

Vhodné
i pro samouky

mp3

 CPRESS

Olga Belyntseva, Adam Janek

Učebnice současné ruštiny

Учебник современного русского языка

1. díl + MP3

Computer Press

Brno

2011

Učebnice současné ruštiny

Учебник современного русского языка, 1. díl + MP3

OLGA BELYNTSEVA, ADAM JANEK

Computer Press, a. s., 2011. Dotisk prvního vydání.

Odborná korektura: Julija Mamonova, Aljona Podlesnych

Jazyková korektura: Alena Vrbková

Ilustrace: Jan Šenkyřík

Sazba: Jiří Kaláček

Vnitřní úprava: Jiří Kaláček

Obálka: Martin Sodomka

Odpovědná redaktorka: Eva Mrázková

Komentář na zadní straně obálky: Eva Mrázková

Technická spolupráce: Irena Rozvoralová

Technický redaktor: Martin Vlach

Produkce: Petr Baláš

CD nahráno: Studio 22

Editace zvuku: Mario Buzzi

Režie zvuku: Slávoмир Paravičiny

Ženské ruské hlasy: Olga Belyntseva, Julija Mamonova

Mužské ruské hlasy: Antonín Lampiga, Adam Janek

Český hlas: Ivo Sedláček

Computer Press, a. s.,

Holandská 3, 639 00 Brno

Objednávky knih:

<http://knihy.cpress.cz>

distribuce@cpress.cz

tel.: **800 555 513**

ISBN 978-80-251-2442-0

Prodejní kód: KEJ198

Vydalo nakladatelství Computer Press, a. s., jako svou 3259. publikaci.

© Computer Press, a.s. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

Předmluva

Milí studenti!

Otevíráte první díl **Učebnice současné ruštiny**. Tato učebnice vás na pozadí běžných životních situací seznámí s aktuální slovní zásobou a systematicky provede komplexní gramatikou ruského jazyka tak, abyste se naučili aktivně komunikovat rusky slovem i písmem. Po zvládnutí prvního dílu dosáhnete úrovně B2-C1 evropského referenčního rámce.

Co vám učebnice přináší?

V učebnici se můžete těšit na bohatou aktuální slovní zásobu, užitečné výrazy a fráze, konverzační situace, přitažlivé úvodní a kulturní texty, originální úryvky z děl současných i starších autorů, fotografie, důmyslné ilustrace, velké množství poslechů a různé druhy cvičení sloužící k důkladnému prověření a upevnění nové i dříve probrané gramatiky.

Struktura učebnice

V učebnici je 20 standardních lekcí, kterým předchází lekce fonetická. Fonetická lekce vás podrobně a srozumitelně seznámí s psací a tiskací azbukou a výslovností jednotlivých hlásek.

Každá z 20 lekcí je rozdělena na tři části. V první části si budete osvojovat novou slovní zásobu nezbytnou pro zvládnutí nadcházející lekce. Slovní zásoba je základním kamenem každého jazyka, proto je, možná nezvykle, zařazena na samotný počátek lekcí. Ve druhé části se během všech lekcí objeví různé životní situace, ve kterých se můžete kdykoli ocitnout. Třetí část tvoří zajímavé kulturní texty, které vám nejen poskytnou přehled o ruských realitách, ale seznámí vás i s rozšiřující slovní zásobou. Kulturní text se poprvé objevuje v páté lekci, kdy už budete schopni porozumět složitějším textům. Po úvodních textech každé části následuje gramatický výklad a cvičení procvičující vaše vědomosti a rozvíjející vaše komunikativní schopnosti. Správnost vypracovaných cvičení si můžete ověřit v klíči, který umožňuje okamžitou sebekontrolu. Po každých pěti lekcích je zařazen opakovací blok, který prověří vaše znalosti získané v lekcích předchozích.

Nedílnou součástí učebnice jsou nahrávky. Všechny úvodní a kulturní texty a mnoho cvičení namluvených rodilými mluvčími jsou nepostradatelným a výborným pomocníkem při studiu.

Na začátku knihy se nachází přehled a obsah lekcí s podrobným stránkováním, na jejím konci naleznete podrobný gramatický přehled, rusko-český a česko-ruský slovník, klíč ke cvičením a gramatický rejstřík.

Dovolte nám, abychom vám popřáli hodně úspěchů při studiu světového jazyka, jakým ruština bezesporu je.

Autoři

Děkujeme všem, kteří se na vzniku učebnice podíleli.

Zvláště si naše poděkování zaslouží

Julija Mamonova za odbornou a pečlivou korekturu
a **Josef Dohnal** za cenné metodické a pedagogické rady.

Symbolem jsou označena cvičení, která si můžete zkontrolovat v klíči.

Symbolem jsou označeny texty, které si můžete poslechnout v nahrávce.

Na cestu k ruštině

Učebnice se spíš rodí, než vznikají – trvá to dlouho, než spatří světlo světa. Nové učebnice také nevycházejí každý den. Jsou plodem rozhodnutí jejich autorů pustit se do nelehkého úkolu, výsledkem dlouhé doby chystání, zvažování, pilné práce a určitě i pochyb, jestli byla zvolena ta nejlepší varianta z možných. Platí to samozřejmě i o všech učebnicích cizích jazyků, dvojnásob pak o těch, které se věnují jazykům natolik frekventovaným, jako je právě ruština.

Kolik už bylo napsáno učebnic ruského jazyka pro Čechy – a kolik jich důstojně obstojí před soudem času? Vždyť jazyk je hybatelem i zrcadlem společnosti – v něm se odráží její vývoj, vyspělost, kultura. To je jeden z důvodů, proč mnohé učebnice beznadějně zastaraly; neúprosná dynamika vývoje především slovní zásoby, která odráží vše, co se v našem světě objevuje nového, je odsunula z výsluní – nahlédneme-li dnes do nich, dýchne na nás cosi dávno minulého a neaktuálního.

Kdybych měl odpovědět na otázku, čím *jiná* je učebnice, kterou berete do rukou, co jí dává právo na to, aby vás zaujala a stala se průvodcem nejen vašim, ale pro hodně vám podobných, kdo se rozhodli učit se ruštinu jako jeden z moderních světových jazyků, pak bych to vyjádřil zdánlivým protimluvem: je to učebnice moderní a konzervativní zároveň.

Moderní je především tím, že se snaží zachytit aktuální stav slovní zásoby. Je to dnešní ruština, kterou najdete v textech i v příkladech – tepe v ní současná doba, obyčejné lidské problémy i radosti, každodenní život. Texty vám dají hodně materiálu, který budete moci často využít v běžné konverzaci. Příklady ve cvičeních jsou jakoby přípravou na konkrétní situace, do kterých se možná dostanete, až budete ruštinu používat jako dorozumívací prostředek mezi vámi a jinými rusky mluvícími partnery. Učebnice má nápadité ilustrace a fotografie, nezapomíná na dnes už nezbytné a zejména pro samouky nepostradatelné pomocníky v podobě CD, která vám usnadní osvojit si správnou výslovnost a kladení přízvuku i porozumět rodilému mluvčímu. Moderní je i v tom, že respektuje posloupnost učebního procesu – zdůrazňuje roli osvojování slovní zásoby jako toho základního, bez čeho se nedá obejít; proto nová slovíčka naleznete poněkud netradičně v úvodu lekcí.

Užitečně konzervativní je pak tím, že dbá na systém. Gramatiku ruského jazyka dostanete v logických celcích, nikoli náhodně a útržkovitě. Počítá se tak s tím, že učebnici můžete využít jak při klasické jazykové výuce, kdy vám průvodcem bude především učitel a učebnice vám bude pomáhat, abyste si jeho výklad oživil doma, tak jako samouci, kdy bude jen na vás, jak rychle budete postupovat. Logické uspořádání a postupné rozvíjení znalostí stejně jako hojnost cvičení s rozumnou porcí drillu, trénink v porozumění ruskému textu při jeho čtení i překladu, snaha o to, abyste informace získané z článků využili také v gramatických cvičeních i při tréninku aktivního projevu, to vše jsou podle mého názoru prvky, které k dobré učebnici rozhodně patří, stejně jako „klasický“ klíč ke cvičením, který vám umožní sebekontrolu a rozptýlí vaše pochybnosti, zda už jste opravdu tak dobří, jak si připadáte.

Soudím, že díky oběma autorům dostáváte do rukou poučeného a vám nakloněného průvodce, který vás nikdy nenechá bez pomoci, když ji budete potřebovat, a zároveň vás bude nenásilně provázet tudy, kudy *je nutno* projít, pokud je váš úmysl učit se rusky opravdový.

Doc. PhDr. Josef Dohnal, CSc.

Přehled lekcí

Lekce 0: Фонетика (Фонэтика)	1
Lekce 1: Добрый день, это мы!	19
Часть А: Нauчте се následující slovíčka	19
Часть Б: Это мы – Попóвы	21
Ruská věta; Osobní zájmena	
Часть В: Дóбрый день!	24
Lekce 2: Делá отлiчно, как обýчно	29
Часть А: Нauчте се následující slovíčka	29
Часть Б: Как у тебá делá?	30
Podstatná jména rodu mužského zakončená na tvrdou souhlásku v jednotném čísle; Vázání slov v řeči	
Часть В: У Ивáна большáя семья	34
Sloveso mít v ruském jazyce; Sloveso jmenovat se; Skloňování zájmen наш/наш, ваш/ваш (mužský rod)	
Lekce 3: Чтo? Где? Когдá?	39
Часть А: Нauчте се následující slovíčka	39
Часть Б: Ктoэтот молодóй человек?	40
Infinitiv ruských sloves; Minulý čas; Intonace otázek a odpovědí; Skloňování zájmen кто/кто, что/что Skloňování podstatných jmen rodu ženského zakončených na -a v jednotném čísle	
Часть В: Наш и́ли нáшa?	46
Skloňování zájmen нáшa/наше, вáшa/ваше (ženský rod); Přídavná jména tvrdá v 1. pádu;	
Lekce 4: Сделáл делo, гуля́й смéло	51
Часть А: Нauчте се následující slovíčka	51
Часть Б: Сегóдня пoнедeльник	53
Skloňování podstatných jmen rodu středního zakončených na -o v jednotném čísle; Výslovnost zdvojených souhlásek; Skloňování zájmen нáшe/наше, вáшe/ваше (střední rod); Vazba У меня есть	
Часть В: Кáкие у вáс плáны?	61
Časování sloves (I. časování – slovesa typu рáботать/pracovat, мeнять/měnit); Pohyblivý přízvuk v rámci jednoho slova	

Lekce 5: Побеседуем об отпуске 65

Часть А: **Naučte se následující slovíčka** 65

Часть Б: **Вот и лето прошло** 67

Vykání; Skloňování zájmen мой/мůj, моя/мá, моё/мé, твой/tvůj, тво́я/tvá, твоё/tvé, свой/svůj, своя/svá, своё/své v jednotném čísle; Skloňování zájmen этот/тento, ésta/tato, это/toto, тот/ten, та/ta, то/to v jednotném čísle; Základní číslovky 0–20 v 1. pádu; Sloveso быть/být; Tvoření příslovcí

Часть В: **Прага – город сотни шпíлей** 74

Přivlastňovací zájmena его/jejо, еѣ/její, их/jejich; Časování sloves typu идти/jít; Ruská spojka „a“

Опраковací blok I (Проверьте себя I) 79

Lekce 6: Дела семейные 83

Часть А: **Выучите следующие слова** 83

Часть Б: **Жениться или не жениться?** 86

Skloňování podstatných jmen ženského rodu (шкóла, недéля) v jednotném čísle; Skloňování osobních zájmen; Časování sloves se zvratnou částicí -ся (-сь) – увлeкáтьcя чeм/věnovat se чeму, zajímat se o co

Часть В: **Немного о Москвѣ** 94

Budoucí čas nedokonavých sloves; Сейчас или тепѣрь (teď/nyní v ruštině); Slovesa typu успѣть/stihnout

Lekce 7: Наш досуг 99

Часть А: **Выучите следующие слова** 99

Часть Б: **Телевизор и диван – вот, что нужно нам** 101

Skloňování podstatných jmen mužského (завóд, автoмобíль) a středního rodu (слóво, воскресéнье) v jednotném čísle; Sloveso быть/být (minulý čas); Vazba нужно/нáдо/придѣтcя/musím, je potřeba, potřebuji, je třeba + infinitiv

Часть В: **Матрѣшка** 110

Skloňování přídavných jmen (нóвый, лѣтний) v jednotném čísle; Tvoření příslovcí pomocí přípony -е; Временá гóда/Roční období; Двенáдцатъ мѣсѣцев/Dvanáct měsíců

Lekce 8: Когда я ем, я глух и нем 117

Часть А: **Выучите следующие слова** 117

Часть Б: **Свидание** 119

Časování sloves (II. časování – slovesa typu говорíть/mluvít); Časování slovesa есть/jíst; Časování slovesa хотѣть/chtít; Мóжно? – Нелзья! (Lze/Je možné? – Nelze/Není možné); Skloňování podstatných jmen zakončených na -ий, -ие, -ия (санатóрий, собрáние, лíния) v jednotném čísle

Часть В: Самовárное чаепíтие	130
Ruská věta a sloveso být v minulém a budoucím čase; Zápor u slovesa být;	
Vazba У меня есть v minulém a budoucím čase; Zápor u vazby У меня есть; Základní číslovky 30–1000 v 1. pádu; Сколько кому лет? (Kolik je komu let?); Počítaný předmět; Časování sloves se zvratnou částicí -ся (-сь) – договориться о чём/domluvit se o čem	

Lekce 9: Час пик 139

Часть А: Вýучите слéдующие слова	139
Часть Б: Как добраться на работу?	142
Pohybová slovesa – slovesa идти/йтi a ходить/chodit; Slovesa ехать/jet a ездить/jezdit; Slovesa попасть куда́/dostat se kam a упасть/upadnout, spadnout; Slovesa идти/ходить a ехать/ездить s předponami; Там или туда? (užití „там“ v ruštině); Infinitivní věty – otázky	
Часть В: Ах, Арбат, мой Арбат	152
Základní číslovky 2000 až miliarda v 1. pádu; Časování sloves typu мочь/мочи (помочь/pomoci); Řadové číslovky	

Lekce 10: Счастливого пути! 161

Часть А: Вýучите слéдующие слова	161
Часть Б: Командировка	163
Časování sloves – souhrn; Změna kmenové souhlásky – slovesa сказать/řici a просить/žádat, prosit; Skloňování podstatných jmen rodu ženského (площадь) končících na měkkou souhlásku v jednotném čísle; Telefonování; Neurčitá zájmena a příslovce	
Часть В: Москва – Владивосток	174
Пойти/поехать или сходить/съездить?; Skloňování podstatných jmen rodu mužského (заводы, автомобили) a ženského (школы, недели) v množném čísle; Skloňování přídavných jmen (новые, летние) v množném čísle; Черствый хлеб не очень вкусный (tzv. зrádní přátelé)	

Опраковací blok II (Проверьте себя II) 181

Lekce 11: Все профессии важны, все профессии нужны 187

Часть А: Вýучите слéдующие слова	187
Часть Б: Кем быть – двóрником или программíстом?	189
Учебные заведения и система образования в России/Školské instituce a vzdělávací systém v Rusku; Skloňování podstatných jmen středního rodu (слова, воскресенье, собрание) v množném čísle; Kmen podstatných jmen на ж, ш, ч, щ, ц; Časování sloves na -овать/-евать (ревновать когó/žárlit na koho, ночевать/посоват); Vazby интересоваться кем, чем/zajímat se o koho, со a пользоваться чем/používat со	

Часть В: Третьяковская галерея в Москве	197
---	-----

Časování sloves дать/dát a давать/dávat; Sloveso дать/давать s předponami; Skloňování zájmen наши/naši, naše, ваши/vaši, vaše, мой/мí, mé, твой/tví, tvé, свой/sví, své, те/ti, ты, э́ти/tito, tyto v množném čísle; Podmiňovací způsob; Konstrukce typu Что бы они ни говорили, мы будем их слушать/Аť už říkají cokoli, budeme je poslouchat; Немного о языках/Trochu o jazycích; Страны, национальности и языки/Státy, národnosti a jazyky

Lексе 12: Будьте здоровы! 207

Часть А: Выучите следующие слова	207
--	-----

Часть Б: Как бороться с простудой	210
---	-----

Časování slovesa принять/přijmout; Časování sloves typu пить/pít; Skloňování podstatných jmen mužského rodu typu санаторий a ženského rodu typu линия v množném čísle; Sloveso писать/psát; Konstrukce не тот, не та, не то, не те; Названия болезней/ Názvy nemocí

Часть В: Лечебные туры	219
------------------------------	-----

Онí сто́ят или сто́ят? (časování sloves сто́ять a сто́ить); Časování sloves любить/milovat, mít rád a купит́ь/koupit; Где мне э́то купит́ь?; Skloňování základních číslovek 1–100; Skloňování číslovek оба/oba, обě, обе/obě; Скажите, пожалуйста, который час? Сколько времени? (Kolik je hodin?)

Lексе 13: Немного о гостиничных номерах 229

Часть А: Выучите следующие слова	229
--	-----

Часть Б: Про пятизвездочные отели, соседей-тараканов и шведские завтраки. . .	232
---	-----

Časování sloves нести́/nést, вести́/vést, везти́/vézt; Rozkazovací způsob; Skloňování číslovek сколько/kolik a много/mnoho

Часть В: Гостиница „Октябрьская“	241
--	-----

Pohybová slovesa; Konstrukce Смотри́ не упади́!; А вы зна́ете, како́е сего́дня число́? (Kolikátého je dnes?)

Lексе 14: В Сети 249

Часть А: Выучите следующие слова	249
--	-----

Часть Б: Собака точка ру	252
--------------------------------	-----

Skloňování podstatných jmen ženského rodu (площади) končících na měkkou souhlásku v množném čísle; Časování sloves končících na -нуть (-нуться)/-нута (-нута); По-твоему́ или по твоему́ мнению? (Podle tvého názoru...)

Часть В: Интернет в каждой библиотеке	259
---	-----

Časování nepravidelných sloves снять/sundat a бежать/běžet; Podmínkové věty (если, если бы, когда) a věty s částicí ли

Лексе 15: На жёншине дёржится дом 267

Часть А: **ВЫучите слéдующие слова** 267

Часть Б: **Генерáльная убóрка** 270

Vazba довóлен чем/бýт spokojen s čím; Spojky вмéсто тогó чтóбы, для тогó чтóбы а чтóбы; Nepravidelné skloňování podstatných jmen

Часть В: **Гóрод на Невé** 277

Časování slovesa понять/pochopit, porozumět; Konstrukce нýжен/нужнá/нýжно/нужны s podstatným jménem/zájmenem; По срéдам мы играем в футбóл! (vyjádření pravidelnosti); То идёт дождь, то свéтит солнце (spojky to...то, ни... ни, или... или, либо... либо; У природы нет плохóй погóды (o počasí); Стóроны свéта/světové strany

Опáковací blok III (Провéрьте себя III) 287

Лексе 16: Человéк челове́ку рознь 293

Часть А: **ВЫучите слéдующие слова** 293

Часть Б: **Мы такие рáзные и всё-таки мы вмéсте** 295

Stupňování přídavných jmen; Vztažná a tázací zájmena чей, чья, чьё, чьи а какóй, котóрый; Я никогдá ни с кем ни о чём не разговáриваю – záporná zájmena а příslovce; Zájmena а příslovce нéкого, нéчего, нéгде, нéкогда, нéзачем, нéоткуда

Часть В: **Грúппа „Кинó“** 306

Skloňování podstatných jmen typu врéмя; Počítaný předmět s přídavným jménem nebo zájmenem; Konstrukce typu Иди посмотри, кто пришёл!; Krátké formy přídavných jmen; Užití předložek среди – между

Лексе 17: Не плáтье челове́ка крáсит, а человек плáтье 317

Часть А: **ВЫучите слéдующие слова** 317

Часть Б: **По одéжке встрéчают...** 320

Užití přechodníků; Skloňování zájmen весь, вся, всё, все; Sloveso имéть/mít, vlastnit

Часть В: **„Мóдный приговóр“ и Вячеслáв Зáйцев** 328

Skloňování podstatných jmen typu пражáнин; Zájmena сам а сáмый; Stupňování příslovcí

Лексе 18: Крáсный свет – дорóги нет 335

Часть А: **ВЫучите слéдующие слова** 335

Часть Б: **Дорóжные приключéния** 338

Trpný rod; Přídavná jména slovesná činná

Часть В: **Прокатíться бы на „Москвичé“ с москвичáми по Москвé** 347

Přídavná jména slovesná trpná; Вам тарелку супу или супа? (koncovky -а-я/-у-ю ve 2. pádu podst. jmen mužského rodu); На берегу или в лесу? (přízvučné koncovky -ý/-ю v 6. pádu podst. jmen mužského rodu)

Lekce 19: На почте и в банке 357

Часть А: **Выучите следующие слова** 357

Часть Б: **О современном почтáмте и о тех, чьи финансы не поióт ромáнсы** 359

Základní rozdíly v užití vidu v ruštině a češtině; Spojky; Sponové sloveso являться; Тебé слéдует учитьсá (konstrukce слéдовать + infinitiv)

Часть В: **Гимн и флаг Россíи** 367

Skloňování podstatných jmen мать a дочь; Infinitiv v ruštině a češtině; Užití předložek; Skloňování základních číslovek 200–1000, milion, miliarda; Skloňování víceslovných číslovek

Lekce 20: Умóm Россíю не понять, арšíном óбщим не измёрить 375

Часть А: **Выучите следующие слова** 375

Часть Б: **Россíйская Федерáция** 377

Zájmena какóв, какová, какóвó, какóвы; Skloňování přijmení; Пол-арšíна и пол-минúты (pravopis složených slov začínajících na пол-); Полторá часá или полторý минúты – skloňování číslovky полторá, полторý/jeden a půl; Skloňování druhových číslovek двóе/dva, двé, двоје, трóе/tři, троје, чётверо/čtyři, чtvero, чtvery

Часть В: **Москвá и Санкт-Петербúрг** 384

Zlomky a desetinná čísla; А вы кудá?, Нам бы в Россíю! (projev jazykové ekonomie); А вы знáли, что... (Věděli jste, že...)

Пřehled gramatiky 401

Рýско-чéшский словáрь 435

Чéшско-рýсский словáрь 467

Клíč ke cvičeníм 507

Gramatický rejstřík 549

Věnujte pozornost nahrávkám

1. Azbuka

Azbuka se skládá ze **33 písmen** – **21 souhlásek**, **10 samohlásek** (6 + 4 tzv. jotované), **měk- kého** a **tvrdého znaku**. Od latinské abecedy, kterou používá i čeština, se azbuka v mnohém liší, a to nejen v její grafické podobě. Je v ní několik písmen, která v latinské abecedě zcela chybí. Některá písmena azbuky mají shodnou grafickou podobu (ruská písmena K, O, T, A aj. odpovídají českým písmenům K, O, T, A aj.), některá jsou odlišná (ruská písmena P, C, B aj. odpovídají českým písmenům R, S, V aj.).

Poslechněte si kompletní azbuku:

001 L00_A01

Аа Бб Вв Гг Дд Ее Ёё Жж Зз Ии Йй Кк Лл Мм Нн Оо Пп Рр Сс Тт Уу
Фф Хх Цц Чч Шш Щщ Ъъ Ыы Ьь Ээ Юю Яя

Srovnejte azbuku s českou abecedou:

A a	А а	Ch ch	Х х	S s	С с	–	Ё ё
B b	Б б	I i	И и	Š š	Ш ш	–	Щ щ
C c	Ц ц	J j	Й й	T t	Т т	–	Ъ ъ
Č č	Ч ч	K k	К к	U u	У у	–	Ь ь
D d	Д д	L l	Л л	V v	В в	–	Ю ю
E e	Э э	M m	М м	W w	–	–	Я я
Ě ě	Е е	N n	Н н	X x	–		
F f	Ф ф	O o	О о	Y y	Ы ы		
G g	Г г	P p	П п	Z z	З з		
H h	–	R r	Р р	Ž ž	Ж ж		

Fonetický přepis ruských písmen a slov uvádíme latinkou v hranatých závorkách!

2. Písmena azbuky

Základní dělení azbuky s výslovností jednotlivých písmen (symbol ['] označuje **měkkost** souhlásek):

a) samohlásky

běžné:	а	э	и	ы	о	у
	[a]	[e]	[i]	[y]	[o]	[u]
tzv. jotované:	е	ё	ю	я		
	[je/e]	[jo/o]	[ju/u]	[ja/a]		

b) souhlásky

б	в	г	д	ж	з	й	к	л	м	
[b]	[v]	[g]	[d]	[ʒ]	[z]	[j]	[k]	[l]	[m]	
н	п	р	с	т	ф	х	ц	ч	ш	щ
[n]	[p]	[r]	[s]	[t]	[f]	[ch]	[c]	[čʹ]	[ʃ]	[ščʹ]

c) měkký a tvrdý znak

měkký znak	ь
tvrdý znak	ъ

3. Ruský slovní přízvuk

Ruský přízvuk je na rozdíl od češtiny **pohyblivý** a může tak být na kterékoli slabice. V ruských textech se přízvuky běžně neoznačují. Přízvuk slouží nejen ke **správné výslovnosti**, ale i k rozlišování **gramatického tvaru**. V učebnici přízvuk bude značen **čárkou** nad přízvuknou samohláskou. Přízvuky budou uváděny u všech slov a je nutné si je osvojit. U jednoslabičných slov se přízvuk zpravidla neoznačuje. Samohláska Ěě je vždy přízvukná. Pozor! V ruštině **nejsou dlouhé a krátké samohlásky**. Mějte neustále na paměti, že **ruský přízvuk není česká délka!**

Přízvuk se v ruském jazyce může nacházet na různých slabikách. Následující cvičení pozorně poslouchajte, neopakujte:

002 L00_A02

Přízvuk:

a) na 1. slabice

парк – сад – клуб – брат – ёж – лето – мама – Анна – берег – город – книга – минус
– Прага – чёрный – ёлка

b) na 2. slabice

идý – ногá – перó – рукá – лимón – огóнь – потóm – Парíж – Москвá – сестрá – весёлый

с) на 3. slabice

борода – голова – анекдот – водопад – пирожок – человек – чемодан – написать – журналист – дорогой

д) на 4. slabice

изображение – образование – температура – эксперимент – обсерватория – характеристика – литература

е) на 5. slabice

экспериментировать – терминологический – электрифицировать

ф) на 6. slabice

переквалификация – империалистический – североатлантический

Můžeme se setkat i se slovy, u kterých jsou ve spisovné ruštině dvě varianty přízvuku: **одновременно i одновременно, творог i творог, в сѣти i в сѣти** apod. U těchto slov budou obě varianty značeny ve slovníku (одновременно), v textu bude označena pouze jedna varianta přízvuku.

4. Rozdělení souhlásek na měkké a tvrdé

a) jen měkké: й, ч, щ

b) jen tvrdé: ж, ш, ц

c) ostatní souhlásky mohou být tvrdé i měkké

Poslouchajte a opakujte:

003 L00_A03

б – б (бал – бес), **в – в** (вас – вес), **г – г** (гам – герб), **д – д** (дар – дед), **з – з** (зонт – зев), **к – к** (как – кит), **л – л** (лоб – лист), **м – м** (март – мел), **н – н** (нам – ним), **п – п** (пол – пир), **р – р** (рот – рис), **с – с** (сыр – сев), **т – т** (тот – тем), **ф – ф** (фас – фен), **х – х** (хор – хит);

Pomůcka: Ruské samohlásky **А, Э, О, У, Ы** označují tvrdou výslovnost předcházející souhlásky (бал, мэр, тот, дул, сыр). Písmena **Е, Ё, Ю, Я, И, Ь** označují měkkou výslovnost předcházející souhlásky (бес, тѣтя, рюмка, дѣдя, Нѣна, датѣ).

5. Výslovnost samohlásek А, Э, И, О, У, Ы, Е, Ё, Ю, Я a základní typy redukce

Je nutné rozlišovat samohlásky, které jsou pod přízvukem. Samohlásky **pod přízvukem** (v tzv. přízvučné pozici) si zachovávají svoji kvalitu a nemění se! Samohlásky, které **nejsou pod přízvukem** (jsou v tzv. nepřízvučné pozici), se **redukuji**. Nejznatelněji podléhají redukci samohlásky **а** [a], **о** [o], **е** [je/e], **я** [ja/a]. Samohlásky **и** [i], **у** [u], **ы** [y], **ю** [ju/u], **э** [e] podléhají **neznatelné** redukci (zjednodušeně můžeme říci, že u nich redukce nenastává). Samohláska **ѣ** [jo/o] je vždy přízvučná (zachovává si svoji kvalitu).

Věnujte pozornost základním typům redukce v nepřízvučných slabikách:

Samohlásky **и** [i], **у** [u], **ы** [y], **ю** [ju/u] vyslovujeme obdobně jako v pozici přízvučné (pouze ne tak důrazně).

Poslouchejte a opakujte:

004 L00_A04

кρίтика, політика, міміка, Нікіта
 лубочный, голубой, кудрявый, рубін
 сыграть, выходы, вымытый, отсыпать
 юбилей, юстиция, люблю, рюкзак

Samohlásky **а** [a], **о** [o], **е** [je/e], **я** [ja/a] po souhláskách **podléhají silné redukci**.

I. Výslovnost ruských samohlásek а [a], о [o]

Symbol [ʌ] používáme pro samohlásky **а**, **о** v **první** slabice **před** přízvukem, symbol [ɐ] pro samohlásky **а**, **о** ve **druhé** (třetí, čtvrté...) slabice **před přízvukem** a pro všechny samohlásky **а**, **о** po **přízvu** (př.: молоко [mɔlʌkó], городом [górɔdɐm]). Symbol [ʹ] (apostrof) označuje **měkko**st souhlásek (souhlásky, po kterých následují písmena **е, ё, ю, я, и, ь**).

Výslovnost ruských samohlásek **а** [a], **о** [o] v nepřízvučných pozicích je značně redukována a ve všech nepřízvučných pozicích splývá, o čemž svědčí použití stejných symbolů ve fonetickém přepisu. Nerozlišení výslovnosti samohlásek **а** [a], **о** [o] v nepřízvučných pozicích označujeme jako tzv. **ákání**.

V přízvučné pozici se samohlásky **а** [a], **о** [o] **neredukují** (ruské **о**, **а** vyslovíme jako [o], [a]). **Vyslovujeme důrazně, hodně otevřeme ústa:**

př.: дом [dom], там [tam]

Poslouchejte a opakujte:

005 L00_A05

год [got] – ком [kom] – том [tom] – боль [bolʹ] – мостик [móstʹik] – кот [kot] – рот [rot]
 зал [zal] – кран [kran] – мак [mak] – бал [bal] – вал [val] – так [tak] – лак [lak] – царь [sarʹ]

V pozici před přízvukem rozlišujeme dva základní stupně:

1. První slabika před přízvukem
2. Dvě a více slabik před přízvukem

1. а) Samohláska о [o]:

Pokud se nachází ruská samohláska **о** [o] v **první** slabice před přízvukem, potom toto ruské **о** vyslovíme téměř jako „a“ (hláskový odstín mezi o – a): ногá [nʌgá], потом [pʌtóm], Москва [Mʌskvá].

b) Samohláska **a** [a]:

Pokud se nachází ruská samohláska **a** [a] v **první** slabice před přízvukem, potom toto ruské **a** vyslovíme slabě, zavřeně, bez důrazu: завод [zΛvót], скала [skΛlá], малá [mΛlá].

Poslouchejte a opakujte:

006 L00_A06

словáк [slΛvák] – больно́й [bΛl'noj] – волна́ [vΛlná] – котёл [kΛt'ol] – борьба́ [bΛr'bá]
– больна́ [bΛl'ná] – могла́ [mΛglá] – шофёр [šΛf'ór]

самá [sΛmá] – ждалá [ždΛlá] – бралá [brΛlá] – далá [dΛlá] – сажáть [sΛžát'] – дава́ть [dΛvát'] – калáн [kΛlán] – раси́ст [rΛs'íst]

2. a) Samohláska **o** [o]:

Pokud se nachází ruská samohláska **o** [o] ve **druhé** (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem, potom toto ruské **o** vyslovíme zavřeně, přičemž hláskový odstín je takový, jako když vyslovujeme **jednotlivá písmena abecedy**: [bъ], [vъ], [gъ], [dъ], [mъ] apod. Symbol [ъ] označuje ruskou samohlásku **o** [o] ve druhé (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem: голова́ [gɔvΛvá] – полотно́ [pɔlΛtnó] – годово́й [gɔdΛvoj].

b) Samohláska **a** [a]:

Pokud se nachází ruská samohláska **a** [a] ve **druhé** (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem, potom toto ruské **a** vyslovíme opět slaběji, zavřeně, bez důrazu. Výslovnost ruského **a** v těchto pozicích splývá s výslovností ruského **o**. Symbol [ъ] použijeme i zde k označení ruské samohlásky **a** [a] ve druhé (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem: каранда́ш [kΛrΛndáš] – магази́н [mъgΛz'ín] – заказá́ть [zɔkΛzát'].

Poslouchejte a opakujte:

007 L00_A07

молоко́ [mɔlΛkó] – коробо́к [kɔrΛbók] – городо́к [gɔrΛdók] – холосто́й [chɔlΛstój]
– собралáсь [sɔbrΛlás'] – колокола́ [kɔlɔkΛlá] – борода́ [bɔrΛdá] – дорога́ [dɔrΛgá]

растира́ть [rɔst'irát'] – каравáн [kΛrΛván] – караби́н [kΛrΛb'ín] – гаражо́м [gɔrΛžóm]
– баламу́т [bΛlΛmút] – бараба́н [bɔrΛbán] – кароти́н [kΛrɔt'ín] – караме́ль [kΛrΛm'él']

V pozici za přízvukem se obě samohlásky redukují, vyslovují se slaběji, zavřeně, zkráceně. Výslovnost ruských samohlásek **o** [o], **a** [a] v pozici za přízvukem splývá: до́ктор [dókɔtr] – го́род [górt] – жа́рко [žárkъ], крóна [krónъ] – кáрта [kártъ] – ла́мпа [lámpъ]. Ruská slova **э́то** a **э́та** vyslovíme stejně: [étъ].

Poslouchejte a opakujte:

008 L00_A08

го́лос [góls] – спáсибо [spΛs'íbъ] – пáспорт [páspɔrt] – рисúнок [r'isúnpk] – то́лько [tól'kъ] – мо́кро [mókɔrъ] – хо́лодно [chólɔdnъ] – краси́во [krΛs'ívъ]

карти́на [kΛrt'ínъ] – ба́бушка [bábuškъ] – да́ма [dámъ] – Пра́га [prágъ] – па́па [pápъ]
– камо́рка [kΛmórkъ] – сло́мана [slómnpъ] – Мари́на [mΛr'ínъ]

II. Výslovnost ruských samohlásek е [je/e], я [ja/a]:

Výslovnost ruských samohlásek е [je/e], я [ja/a] v nepřízvučných pozicích je značně redukována a ve všech nepřízvučných pozicích splývá, o čemž svědčí použití stejných symbolů ve fonetickém přepisu. Nerozlišení výslovnosti samohlásek е [je/e], я [ja/a] v nepřízvučných pozicích označujeme jako tzv. **íkání**.

V přízvučné pozici si samohlásky е [je/e], я [ja/a] zachovávají svoji kvalitu (ruské е, я vyslovíme jako [je/e], [ja/a]):
если [jésl'í] – хотеть [chʌt'ét'] – якорь [jákr'] – гулять [gul'át']

Poslouchajte a opakujte:

009 L00_A09

ягода [jágrɔ] – яблоко [jábľkɔ] – Ёва [jévɔ] – девушка [d'évuškɔ] – моряк [mʌr'ák]
– дьявол [d'jávl] – веточка [v'étč'kɔ] – девочка [d'évč'kɔ]

V pozici před přízvukem dochází ke značným redukčním změnám.

Pokud ruské samohlásky е [je/e], я [ja/a] stojí po měkkých souhláskách a nacházejí se v první slabice před přízvukem, potom tyto samohlásky vyslovujeme do „i“ (hláskový odstín mezi е – и): весна [v'isná] – рябина [r'ib'ínɔ]. Ruská slova **редкá** a **рядкá** vyslovíme stejně: [r'itká]. **Pozor!** Tzv. íkání platí i po **pouze tvrdých souhláskách** ж, ш, ц (vyslovujeme tvrdě): жена [žyná] – шестой [šystóɔ] – цена [syná].

Pozn.: ruské tvrdé **ы** ve fonetickém přepisu je použito pro zdůraznění tvrdé výslovnosti.

Poslouchajte a opakujte:

010 L00_A10

седьмой [s'id'móɔ] – язык [jízýk] – Европа [jivtóprɔ] – Елена [jil'épnɔ] – рядить [r'id'ítɔ]
– прямой [pr'imóɔ] – нести [n'ist'í] – тебя [t'ib'á]

Pokud se ruské samohlásky е [je/e], я [ja/a] nacházejí ve druhé (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem, potom tyto samohlásky vyslovujeme slaběji (zavřeněji) než v přízvučné pozici (redukci ve druhé, třetí atd. slabice budeme opět značit pomocí symbolu [ɔ]): перескáz [p'ɔr'iskás] – ястребиный [j'ɔstr'ib'ínyɔ].

Poslouchajte a opakujte:

011 L00_A11

перескáz [p'ɔr'iskás] – лесовод [l'ɔsʌvót] – деловой [d'ɔlʌvóɔ] – ястребиный [j'ɔstr'ib'ínyɔ]
– яровой [j'ɔrʌvóɔ] – меховой [m'ɔchʌvóɔ]

V pozici za přízvukem se výslovnost ruských samohlásek е [je/e], я [ja/a] po měkkých souhláskách podobá výslovnosti těchto samohlásek ve druhé, třetí... slabice před přízvukem (symbol [ɔ] označuje redukci samohlásek е [je/e], я [ja/a] i v pozici za přízvukem): кухня [kúchn'ɔ] – наполнено [nʌróln'ɔpnɔ].

ку́хня [kúchn'ъ] – спр́осят [sprós'ýt] – по́мнят [rómn'ýt] – про́сят [prós'ýt] – дере́во [d'ég'ъvъ] – ме́дленно [m'édln'ъпъ] – ве́трено [v'étr'ъпъ] – напо́лнено [nΛróln'ъпъ]

Písmena E, Ё, Ю, Я, И, Ь měkčí předcházející souhlásku (neplatí pro pouze tvrdé souhlásky – ж, ш, ц)!

6. Znělé a neznělé souhlásky

V ruštině – stejně jako v češtině – existují znělostní páry. Pozorně si přečtete následující přehled. Zapamatujte si **znělostní páry**, **pouze znělé** a **pouze neznělé** souhlásky. Zapamatujte si, kdy se znělé souhlásky stávají neznělými a kdy, naopak, neznělé znělými:

Znělostní páry v ruštině:

б	в	д	з	ж	г
п	ф	т	с	ш	к

Pouze znělé souhlásky:

л, м, н, р, й

Pouze neznělé souhlásky:

ч, щ, ц, х

1. Znělé souhlásky se stávají neznělými:

a) **na konci slova:** ду́б [dup], ло́б [lop], ито́г [itók], ви́д [vit]

b) **před neznělými souhláskami:** ска́зка [skáskъ], во́дка [vótkъ]

2. Neznělé souhlásky se stávají znělými, pokud stojí právě **před znělými souhláskami:**

сбо́р [zbor], вокза́л [vΛgzál]

3. Před stále znělými souhláskami л, р, м, н, й se neznělé samohlásky **nikdy** nestávají znělými: сло́во [slónъ], срáзу [srázu]

7. Poslech a výslovnost jednotlivých hlásek

a) Аа [a], Ии [i], Оо [o], Уу [u], Ээ [e], Кк [k], Лл [l], Мм [m], Нн [n], Тт [t]

Ии [i] – кит – тик – тим – т́има – т́имка

Оо [o] – кто – том – ком – то́мик – ко́мик

Уу [u] – тук – му́ка – у́тка – у́лица – у́ши

Ээ [e] – э́та – э́то – э́ти – э́тот

Кк [k] – **ка** – как – как-то – бу́дка; **ки** – ким – кит; **ко** – код – ком – кот – ко́тик – ко́тика – ко́тику; **ку** – кум – Ку́ба – ку́бок

Лл [l] – **ла** – лад – лак – Ла́ба – ла́ва – ла́вка – клад – ви́лла; **ли** – лик – лимб – ли́га – Ли́да – и́ли – би́ли; **ло** – лоб – ло́бик – ло́дка; **лу** – луг – лук – клуб

Мм [m] – **ма** – мак – мат – ма́ло – ма́му; **ми** – миг – мил – мим – ми́ло – ми́мо; **мо** – мол – мог – мо́да – мо́лод; **му** – мук – мул – му́ка

Нн [n] – **на** – над – нам – нас – на́до – на́ми – А́нна – ва́нна – ми́на; **ни** – Нил – Ни́на – ни́тка – кни́га – кни́гу; **но** – но́та – но́ги – мно́го; **ну** – ну́-ка – внук – вну́ки

Тт [t] – **та** – так – там – такт – та́нго – та́пки; **ти** – Тим – тип – тис; **то** – том – тон – тот – толк – торт – тост – то́нко – то́нна; **ту** – тук – тур – ту́по – ту́рок – ту́ндра – стук – стул

Ruská souhláska **л** může být jako většina souhlásek tvrdá i měkká (na rozdíl od českého jazyka, kde je tzv. střední l).

Poslechněte si rozdíl mezi tvrdým a měkkým л, slova opakujte:

014 L00_A14

a) был – лук – далá – лыжи – ла́мпа – ло́дка – укрáл

b) лес – Ли́за – лист – лёгкий – любóвь – лю́стра – лё́стница – слёзы

b) **Бб [b], Вв [v], Гг [g], Дд [d]**

1. Ruská hláska označovaná písmenem **г** se často objevuje ve slovech, ve kterých je v češtině na místě ruského **г** české **h**: **hořký** – го́рький, **haf** – гав-гав, **hlas** – го́лос, **kniha** – кни́га, **hory** – го́ры, **Praha** – Пра́га
2. Ve slovech cizích nebo u vlastních jmen, ve kterých se v češtině píše **h**, se v ruštině může objevit **г** nebo **х** (je nutné si zapamatovat): **HongKong** – Гонг Конг, **habanera** – хаба́не́ра
3. Pozor je třeba dát při výslovnosti ruské koncovky u přídavných jmen a zájmen **-oro/-ero**, ve kterých se ruská hláska **г** vyslovuje jako české **v**: моего [mʲɔj'ivó] – твоего [tvʲɔj'ivó] – гла́дкого – [gládk'vʲ] – хоро́шего [chʲɔróš'vʲ] – че́шского [č'ěšk'vʲ] – ма́ленького [mál'ɛn'k'vʲ]

Poslouchajte a opakujte:

015 L00_A15

Бб [b] – **ба** – óба – ба́ба – ба́ки – ба́бка; **би** – Бим – бит – Би́ма – Би́мка; **бо** – Боб – бок – бот – бо́тики; **бу** – бум – бук – бу́блик

Вв [v] – **ва** – вам – ва́та – ва́тка; **ви** – Ви́ка – вить – Ви́ти – óбуви; **во** – вон – вот – Во́ва – Во́ву; **ву** – вут – Во́ву

Гг [g] – **га** – гам – гáмма; **ги** – гимн – гíря – бóги; **го** – Гóга – Гóби – гóтика; **гу** – гул – гýбка – гýбки

Дд [d] – **да** – дам – дáма – дáта – óда; **ди** – Дíма – Дíмка – диск; **до** – дом – долг – гóдом; **ду** – дуб – дúма – дúдка – дúдки

с) Пп [p], Рр [r], Сс [s]

Poslouchajte a opakujte:

016 L00_A16

Пп [p] – **па** – паб – пáпа – пáпу – пáлка – пáлку – пáпка; **пи** – пик – пил – пин – пíво; **по** – под – пол – поп – пóни – пóлка; **пу** – пуд – пункт – пýблика

Рр [r] – **ра** – раб – рад – рак – рáда – рáдио – краб – брат – Прáга – Прáгу; **ри** – Рим – Рíга – Рíгу – ринг – ритм; **ро** – ров – рог – рок – ром – рот – рóбот – рóвно – рóтик; **ру** – рúки – рúмба – врут – друг – дрúга – дрúгу – круг – крúгу

Сс [s] – **са** – сад – сам – сáга – сáми – сáло – сáдик – сáнки; **си** – сил – сíла – сíто – сíмвол – сíмволу; **со** – сок – сон – сор – сóда – сорт – сóус – сóкол – сóпка; **су** – суд – суп – сýмка – сýмма – сýтки

д) Tzv. jotované samohlásky Ee [je/e], Ěě [jo/o], Юю [ju/u], Яя [ja/a]

1. Pokud jsou samohlásky **е, ѐ, ю, я** **pod přízvukem**, čtou se s tzv. **jotací** [je, jo, ju, ja] tehdy:
a) pokud stojí na začátku slova: éхатъ [jéchɤtʰ], ёж [joʃ], ёбка [júrɕkɤ], яблоко [jábľɕkɤ].
b) pokud stojí po samohlásce: проёхал [prʌjéchɤl], боёось [bʌjúsʰ], роёль [rʌjálʰ].
c) po tvrdém a měkkém znaku: пью [pʰju], подьём [prʌdʰjóm], пьёшь [pʰjoʃ].
2. Po stále tvrdých souhláskách **ж, ш, ц** se jotované **е, ѐ** vyslovují jako [e, o] – **tvrdě**: (жёмчуг, шесть, целый, жёлтый, шёлк).
3. Jotovaná samohláska **ě** je **vždy přízvučná**. Přízvuk je značen dvojtečkou, nikoli čárkou.

Poslouchajte a opakujte:

017 L00_A17

Ee [je] – ел – Ёва – Ёву – ёла – эле – ёсли – ёздит; **бе** – бег – без – бёлка – бéрег – к бéрегу; **ве** – век – вес – véра – véрба – вётка – вéсело – véтер; **ге** – ген – герб; **де** – дед – дéло – дéти – дéлал – где; **же** – Жéни – жест – нíже – пóзже; **зе** – зéбра – зéркало – к зéркалу – в пóзе; **ке** – кекс – кéпи – кéгли – кéпка – Вíке; **ле** – лев – лес – лéто – лéктор – лéксика – пóле – пóсле; **ме** – мел – мéра – мёлко – мёрка – мéсто – мéтод – мётрика; **не** – нет – нéбо – нéга – нерв – нéгде – снег; **пе** – пéна – пénка – пéред – пéсни – пéсенка – спéктр; **ре** – рéпа – рéдко – рéпка – мóре – грёлка – прéдки; **се** – Сéва – сéно – сéра – серб – сéвер – сётка; **те** – тéма – тéло – текст – тéсно – тéсто – стénка – стéпени

Ёё [jo] (v ruštině vždy přízvučné) – ёж – ёлка – ёжик; **бё** – бёдра; **вё** – вёз – вёл – вёрстка; **дё** – дёргал; **зё** – зёрна – зёрнами; **лё** – лёг – лёд – лён – слёз; **мё** – мёд – мёрз – мёрзла – мёрзли; **нё** – нёс – нёбо; **пё** – пёк – пёс; **рё** – рёв – рёбра – врёт; **сё** – сёмга – всё; **тё** – тёс – тётка – тёрка

Юю [ju] – юг – Юра – Юру – юбка – южно – юмор; **бю** – бюст; **дю** – дюна; **лю** – люк – Люда – люди – люкс – люстра; **мю** – мюзикл; **ню** – Нюра – Ваню – Таню – Нюрнберг; **рю** – рюмка – Вáрю; **тю** – тюк – тióбик – Мóтю

Яя [ja] – я – яд – яма – Ялта – ясно – ягода – яблоко; **бя** – бяка; **вя** – вяз – вяло; **дя** – дядя – дятел; **зя** – зябка – взял; **ля** – ляжка – ляпнул; **мя** – мял – мята; **ня** – няня; **пя** – пятка – пятеро; **ря** – ряд – рядом; **ся** – сяду – вся; **тя** – тяга

Паматуйте: Jotované samohlásky **měkčí předcházející souhlásku** (neplatí pro pouze **tvrdé souhlásky – ж, ш, ц**).

Poslouchajte a opakujte:

018 L00_A18

фен – Гэна – день – лёто – пэна – тэмы – бёлый – сэрый – зёлень – кáмень – мёлкий
Нёра – утёг – тюрма – любóвь – люóстра – мюóзикл
ряд – зять – няня – мясо – дятел – пятка
цыплёнок – бёдра – дёргал

Ještě jednou připomínáme, že **Ёё** je v ruštině **vždy přízvučné**:

мёд – дёготь – тёмный – зелёный

жёлоб – жёлтый – шёлк – шёпот (**pozor** – čteme [жо], [шо] – **tvrdě!**)

e)

Жж [ž], Шш [š], Цц [c]

Паматуйте: ж, ш, ц – pouze **tvrdé souhlásky!**

Poslouchajte a opakujte:

019 L00_A19

a)

Жж [ž] – **жа** – Жак – жар – жáба – жáло – жáлко – Жáнна – жáрко; **жи** – жир – живо – жйла – жйлка – жйтели; **жу** – жук – жу́лик – жу́тко

Шш [š] – **ша** – шаг – шар – шанс – шарм; **ше** – шéя – шесть – шéйка; **ши** – шйна – шйре – шйбко – шйлли́нг; **шу** – шум – шу́мно – шу́тка

Цц [c] – **ца** – цапля – ца́рство; **це** – це́ли – це́нная; **ци** – ци́фра

Pozor: Souhlásky **ж, ш, ц** jsou **tvrdé!** Po souhláskách **ж, ш, ч, щ** se v ruských slovech nepíše jotované samohlásky **я, ю!** Musí následovat **а, у!** Výjimky nalezneme u přejatých slov (жюри, брошюра, парашют...). Spojení **жѐ, шѐ** čteme tvrdě jako **[жо], [шо]**! Stejně tak následují-li po souhláskách **ж, ш, ц** samohlásky **е, и**, slabiky vyslovujeme **tvrdě**.

b)

020 L00_A20

Жж – **жа** – жарá – кóжа; **же** – женá – жест – жéнский; **жѐ** – жѐлоб – жѐлтый; **жи** – жíла – жíли – живóт – жизнь; **жу** – жук – журнáл

Шш – **ша** – шаг – шанс – шарф; **ше** – шéя – шесть – шерсть – шéлест; **шѐ** – шѐлк – шѐпот – шѐпотом; **ши** – шíна – шíре – машинá; **шу** – шум – шýтка

Цц – **ца** – царь – цáпля; **це** – цель – цемéнт – цѐрковь; **ци** – цирк – циклóн; **цу** – цунáми; **цы** – цыпóчки – цыплёнок

f)

Зз [z], Фф [f], Хх [ch]

Poslouchajte a opakujte:

021 L00_A21

Зз [z] – **за** – зал – зам – зáмок – зáмки – зáпад – зáпуск – зáвтрак; **зи** – Зíна – Зíну; **зо** – зоб – зóна – зонт – зóлото – зóнтик; **зу** – зуб

Фф [f] – **фа** – фас – фáза – факс – факт – фáуна – фáктор – фáбрика; **фе** – фен – фéя – Фéдя – фёрма – фёрмер; **фи** – Фíля – финт – фíник – фíники; **фо** – фон – фонд – фóто – фóрма – фóкус – фóсфор; **фу** – фýга – фунт – фýра

Хх [ch] – **ха** – хам – хан – хáос – хáта; **хи** – хíмик – хíмия – хíппи – хíтро – хíтрая; **хо** – ход – хор – холл – холм – хóбот – хóлод – хóлодно; **ху** – хýдо – хýже – хýнта – хýтор

g)

Чч [č], Шш [šč], Йй [j]

1. Ruská hláska označovaná písmenem **й** [j] je **měkká** souhláska; může se nacházet v následujících pozicích:

a) na konci slova po samohláskách: май – пой – чай – Алтáй – зимóй – с Лéной

b) uvnitř slova po samohláskách: кóйка – пойдём – сойдёт

c) na začátku slova: йод – Йóрк – йóгурт

2. Ruskou hlásku označovanou písmenem **ш** [šč'] můžeme vyslovovat dvojím způsobem – jako [šč'] nebo jako **delší** „dvojité“ měkké [šš']. V současném ruském jazyce je tendence vyslovovat **ш** jako delší „dvojité“ [šš'].

Poslouchajte a opakujte:

022 L00_A22

Чч [č'] – **ча** – час – часто – чайник; **че** – чей – чек – через; **чи** – чиж – чили – чисто;
чу – чудо – чучело

Щщ [šč'] – **ще** – щёбет; **щи** – щит – щипка; **щу** – щука – щупальце

Йй [j] – йог – йод – йога – йогурт; дай – май

Poslechněte si rozdíl ve výslovnosti ш – щ, slova opakujte:

023 L00_A23

ш – щ, шар – щавель, шесть – щенёк, кувшин – щит, шорты – щётка, шутить – щука

h)**ь, ъ, ы [y]**

ь – měkký znak se používá v těchto případech:

1. pro označení měkkosti – změkčení předcházejících souhlásek:

a) na konci slova – конь – ноль – соль – грязь – дождь – пусть – делать

b) uprostřed slova – сельдь – только – сколько

2. jako rozdělovací znak – v pozici před jotovanými samohláskami: бью – пью – чьё – ночью

3. pro označení gramatických tvarů – учиться/учится, дочь/луч

ъ – tvrdý znak se používá jako rozdělovací znak, a to především v pozici po předponách končících na samohlásku, po kterých následují jotované samohlásky **е, ё, ю, я**: съезд – объект – подъезд – отъехать – объявление – объём – подъёмник

4. Tvrdé ы je hlubší než české y, přičemž v přízvučné pozici **ы** vyslovujeme důrazněji než v nepřízvučných pozicích.

Poslouchajte a opakujte:

024 L00_A24

ы – бы – бык – был – были – быстро; **вы** – высь – выйду – выбежит; **ды** – дым – дырка;
зы – зыбкий – зычный; **лы** – лыжа – лысый; **мы** – мыс – мыло – мыть; **ны** – ныне;
пы – пыж – пыль – пытка; **ры** – рыба – рысь; **сы** – сын – сыр; **ты** – тыква – тысяча;
фы – фыркать; **цы** – цыц – цыпочки

ь – конь – ноль – соль – грязь – дождь – пусть – делать – сельдь – только – сколько

ъ – съезд – объект – подъезд – отъехать – объявление – объём

Pamatujte si, že velká **Б, Ъ, Ы** se v ruštině píše jen tehdy, pokud se celé slovo, ve kterém se **б, ъ, ы** nacházejí, píše velkými písmeny.

Poslouchajte a opakujte:

025 L00_A25

го́лос – го́род – кро́на – мо́стик – плато́к – пого́да – нога́ – воро́на – коро́на – Москва́ – пото́м – слова́к – согла́сна – покрыва́ло – профе́ссор – оборо́т – оборо́на – обойти́ – голова́ – молоко́ – огоро́д – годово́й – коробо́к – полотно́ – холосто́й – оку́рок – опера́тор – кресло́ – кре́пко – жа́рко – до́ктор – краси́во – насморк – па́спорт – рису́нок – дире́ктор – маши́на – магази́н – заво́д – Мари́на – карти́на – заказáть – каранда́ш – бы́стрый – покрýтый – у́мный – сто́лько – норма́льно – съёмка

8. Psací azbuka

Věnujte pozornost následujícím pravidlům u psací azbuky. **Pravidla si dobře zapamatujte:**

1. Je nezbytné dodržovat usazení jednotlivých písmen vůči základní lince. Části některých písmen zasahují nad horní linku či naopak sahají pod linku základní.
2. Psací písmena **м, л, я** se v ruštině musí připojovat k předchozímu písmenu vždy malým zobáčkem (háčkem).
3. Pozor na ruská písmena **Щш, Цц**! V písemné podobě je u velkých i malých písmen malá klička, která musí zasahovat pod základní linku.

0

ё Ё ё ё Ё Ё Ё
ж Ж ж ж Ж Ж Ж
з З з з З З З

и И и и И И И
й Й й й Й Й Й
к К к к К К К

л Л л л Л Л Л
м М м м М М М
н Н н н Н Н Н

о О о о О О О
п П п п П П П
р Р р р Р Р Р

с С с с С С С
т Т т т Т Т Т
у У у у У У У

ф Ф ф ф Ф Ф Ф
х Х х х Х Х Х
ц Ц ц ц Ц Ц Ц

ч Ч ч ч Ч Ч Ч
ш Ш ш ш Ш Ш Ш
щ Щ щ щ Щ Щ Щ

ъ ъ ъ ъ

ь ь ь ь

б б б б

э Э э э Э Э

ю Ю ю ю Ю Ю

я Я я я Я Я

подруга

сестра

девушка

магазин

яблоко

дорогой

верёвка

экономист

карандаш

деньги

расчёска

мальчик

цыпочки

фонарь

жёлтый

отъезд

Юлия

ножный

циркачка

ёлка

черепаха

берёза

щавель

земля

Наталья

ходить

якорь

ёжиком

Горюх

бульварник

А З Б У К А

А	а	<i>А</i>	<i>а</i>	a
Б	б	<i>Б</i>	<i>б</i>	b
В	в	<i>В</i>	<i>в</i>	v
Г	г	<i>Г</i>	<i>г</i>	g
Д	д	<i>Д</i>	<i>д</i>	d
Е	е	<i>Е</i>	<i>е</i>	je (-e)
Ё	ё	<i>Ё</i>	<i>ё</i>	jo (-o)
Ж	ж	<i>Ж</i>	<i>ж</i>	ž
З	з	<i>З</i>	<i>з</i>	z
И	и	<i>И</i>	<i>и</i>	i
Й	й	<i>Й</i>	<i>й</i>	j
К	к	<i>К</i>	<i>к</i>	k
Л	л	<i>Л</i>	<i>л</i>	l
М	м	<i>М</i>	<i>м</i>	m
Н	н	<i>Н</i>	<i>н</i>	n
О	о	<i>О</i>	<i>о</i>	o

П	п	<i>П</i>	<i>п</i>	p
Р	р	<i>Р</i>	<i>р</i>	r
С	с	<i>С</i>	<i>с</i>	s
Т	т	<i>Т</i>	<i>т</i>	t
У	у	<i>У</i>	<i>у</i>	u
Ф	ф	<i>Ф</i>	<i>ф</i>	f
Х	х	<i>Х</i>	<i>х</i>	ch
Ц	ц	<i>Ц</i>	<i>ц</i>	c
Ч	ч	<i>Ч</i>	<i>ч</i>	č
Ш	ш	<i>Ш</i>	<i>ш</i>	š
Щ	щ	<i>Щ</i>	<i>щ</i>	šč
	Ъ		<i>Ъ</i>	tvrdý znak
	Ы		<i>Ы</i>	y
	Ь		<i>Ь</i>	měkký znak
Э	э	<i>Э</i>	<i>э</i>	e
Ю	ю	<i>Ю</i>	<i>ю</i>	ju (-u)
Я	я	<i>Я</i>	<i>я</i>	ja (-a)

9. Výslovnost souhláskových skupin

Zapamatujte si následující pravidla výslovnosti níže uvedených souhláskových skupin:

- a) skupina **сн/зн** se vyslovuje jako „**сн“/„зн“** (честный, известный, поздно, праздник)
- b) skupina **чн** se často (ne vždy) vyslovuje jako „**шн**“ (конечно, нарочно)
- c) skupina **сч** se vyslovuje jako „**щ**“ (счастье, исчезла)
- d) skupina **чт** se na začátku slov **что, чтобы** vyslovuje jako „**шт**“
- e) skupina **вств** se vyslovuje jako „**ств**“ (здравствуй, чувство)

Poslouchajte a opakujte:

026 L00_A26

честный – известный – поздно – конечно – нарочно – здравствуй – чтобы – он исчез – чувство – мы так счастливы – праздник – счастье – что

10. Souhláska p [r], л [l]

V ruštině souhláska **р** [r] a **л** [l] netvoří slabiku: slova **Пётр** a **рубль** Rusové vysloví jako jednu slabiku, na rozdíl od češtiny, kdy vyslovíme dvě slabiky Petr a rubl. Poslechněte si výslovnost následujících slov:

Poslouchajte a opakujte:

027 L00_A27

рубль (rubl), Пётр (Petr), мысль (mysl), Кремль (Kreml), центр (centr), смысл (smysl)

МЁЈТЕ НЕУСТАЉЕ НА РАМЁТИ

- По **г, к, х** se vždy píše pouze **и**, nikdy **ы** (гитара, кино, хитрая)!
- По **ж, ш, ч, щ** se v ruských slovech nepíše jotované **я, ю**. Musí následovat **а, у** (жалоба, шумно, часто, щётка)! (Pozor na přejatá slova жюри, брошюра apod.)
- По **ж, ш, ч, щ** se v ruských slovech píše vždy jen **и**, nikdy **ы** (живой, широко, чистый, щиколотка)!
- Slabiky **жё, шё** se vyslovují stejně jako slabiky **жо, шо** (жёлтый – обжора, решённый – шок)!
- Písmena **е, ё, ю, я, и, ь** měkčí předcházející souhlásku (neplatí pro vždy tvrdé souhlásky – **ж, ш, ц**)!
- Samohlásky **а [a], о [o], е [je/e], я [ja/a]** si zanechávají svoji kvalitu **pouze v přízvučné pozici**. Ve všech ostatních pozicích podléhají redukci.

ДОБРЫЙ ДЕНЬ, ЭТО МЫ!

1

Часть А

Naučte se následující slovíčka:

028 L01_A01

- А** а – ale, avšak, a
Б брат, -а *м* (с бр^атом) – bratr (s bratrem)
В вот – tady, tu, zde
вы – vy
Г где – kde
говори^т (Анна говори^т) – mluví, říká
(Anna mluví/Anna říká)
Д да – ano
день, дня *м* – den
дома – doma
друг, -а *м* (с дру^гом) – kamarád
(s kamarádem)
И и (Анна и Макси^м) – a (Anna a Maxim)
из (мы из Росси^и) – z (předložka s 2. p.)
(my jsme z Ruska)
и^мя, и^мени *с* – jméno
и^ли – nebo
К кот, -а *м* – kocour
кто – kdo
М ма^ма, -ы *ж* – máma, maminka
мо^й – můj
мы – my
Н наш, на^ша – náš, naše (ž)
не^т – ne
О он – on

- о^на – ona
о^но – ono
о^ни – oni, ony
от^куда – odkud
П па^па, -ы *м* – táta, tatínek
приве^т, -а *м* – ahoj (při setkání), pozdrav
Р Росси^я, -и^и *ж* – Rusko
ру^сский, ру^сская – Rus, Ruska
ру^сский, ру^сская – ruský, ruská
С с (он с дру^гом) – s (on s kamarádem/on je
s kamarádem) (předložka se 7. p.)
сест^ра, -ы *ж* – sestra
Слова^кия, -и^и *ж* – Slovensko
Т то^же – také
ту^т – tady, zde
ты – ty
У у – u (předložka s 2. p.)
у нас – u nás
Ч чех, -а *м* – Čech
Чех^ия, -и^и *ж* – Česko
чеш^ка, -и *ж* – Češka
что [što] – co zde
Э э^то – to, toto
Я я – já

Запомните!

Это наша мама.
 Вот наш кот.
 Где папа?
 Кто это?
 Что это?
 Добрый день!
 Здравствуйте!
 Здравствуй!
 Привет!
 Меня зовут Вацлав.
 А как вас зовут?
 Как тебя зовут?
 Откуда ты?
 Моё имя Максим.

Zapamatujte si!

To je naše maminka.
 Tady je náš kocour/To je náš kocour.
 Kde je tatínek?
 Kdo je to?
 Co je to?
 Dobrý den!
 Dobrý den! (vykání)
 Dobrý den! (tykání)
 Ahoj! (při setkání)
 Jmenuji se Václav.
 A jak se jmenujete vy?
 Jak se jmenuješ?
 Odkud jsi?
 Moje jméno je Maxim.

Jména osob užitá v první lekci:

029 L01_A02

Анна, Ив́ан, Ви́ктор, Ле́на, Макси́м, Попóвы, Марк, Ва́цлав, Га́ли́на, Ста́с, Э́ва,
 Ма́рия, Пе́тер, Пе́тр и кот Матро́скин;

Státy a jejich příslušníci:

030 L01_A03

Чэ́хия	чех	чэ́шка
Росси́я	ру́сский (россия́нин)	ру́сская (россия́нка)
Слова́кия	слова́к	слова́чка

Часть Б

Это мы – Поповы

Poslechněte si nahrávku. Seznamte se s rodinou Popovových:

031 L01_A04

Это он.
Это наш папа.
Наш папа Виктор.

Это она.
Это наша мама.
Наша мама Лена.

Это он.
Это мой брат.
Мой брат Иван.

Это я.
Я сестра.
Я Анна.

Вот он.
Это наш кот.
Наш кот Матроскин.

Вот он.
Это мой друг.
Мой друг Максим.

Вот мы.
Мы Поповы.

1. Poslechněte si, co říká Anna:

032 L01_A05

Анна говорит: Мой друг Максим. Мой брат Иван – друг Максима. Наша мама с другом Максимом у нас. Наш кот Матроскин – друг Максима. Наш папа тоже друг Максима. Максим с братом Иваном дома. С Иваном и друг Максим. Тут Матроскин.

Výklad:

1. Ruština má tendenci užívat **2. pád** ve větách, kde se v češtině běžně objevuje přídavné jméno přivlastňovací: друг **Максіма** – **Maximův** kamarád (ačkoli v češtině není chybou spojení kamarád Maxima).
2. Ruské slovíčko **вот** znamená **tady je, tady vidíte** – překládá se podle kontextu. Stojí zpravidla na začátku věty.

Ruská věta

Stavba vět se v ruském i českém jazyce v mnohém shoduje. Jsou zde však některé zásadní odlišnosti, které je nutné mít neustále na paměti. **Pamatujte** si, že se v ruštině běžně **nevyjadřuje** tvar slovesa **být** v **přítomném čase**.

2. Poslouchejte a porovnejte:

033 L01_A06

Это он.	To je on.
Вот наш кот.	Tady je náš kocour.
Мама там.	Maminka je tam.
Там Максим.	Tam je Maxim.
Вот мой друг.	To je můj kamarád.

Где папа?	Kde je tatínek?
Кто это?	Kdo je to?
Что это?	Co je to?
Кто вы?	Kdo jste ?

Všimněte si, že chybějící tvar slovesa být v přítomném čase může být nahrazen **pomlčkou**:

Мой брат Иван – друг Максима.	Můj bratr Ivan je Maximův kamarád.
Это мы – Поповы.	To jsme my, Popovovi.
Матроскин – кот Анны.	Matroskin je kocour Anny.

Osobní zájmena

Pozorně si přečtěte následující tabulku osobních zájmen (kurzívou jsou vyznačena zájmena, se kterými jste se ještě neseznámili):

Я Анна.	Мы Поповы.
<i>Ты</i> мой брат.	<i>Вы</i> Поповы.
Он мой папа.	<i>Они</i>
Она моя мама.	
<i>Оно</i>	

! Ve 3. osobě množného čísla existuje na rozdíl od češtiny pouze jeden tvar – *оні*, který platí pro všechny rody!

V následujících cvičeních používejte údaje týkající se rodiny Popovových.

3. Doplňte vhodné osobní zájmeno:

1. – наша máма.
2. – мой брат.
3. – Попóвы.
4. – наш кот.
5. – наш па́па.
6. – сестра́.

4. Doplňte jména:

1. Это ма́ма и па́па
2. Вот брат и сестра́
3. Это наш кот
4. Вот мой друг
5. Это мы –

Kurzívní písmo ruské abecedy

Prohlédněte si tabulku a porovnejte kolmé a kurzívní písmo ruské abecedy. Některé kurzívní znaky jsou značně rozdílné (zvláště г, д – *г, д*). Kurzívní znaky je třeba si osvojit.

а б в г д е ё ж з и й к л м н о п р с т у ф х ц ч ш щ ъ ы ь э ю я
а б в г д е ё ж з и й к л м н о п р с т у ф х ц ч ш щ ъ ы ь э ю я

Pozorujte: дядя – *дя́дя*, год – *го́д*, где – *где́*.

5. Tvořte věty podle vzoru:

Кто это (Виктор)? – Это па́па.

1. Кто это (А́нна)?
2. Кто это (Ма́трóскин)?
3. Кто это (Ле́на)?
4. Кто это (Ма́ксим)?

6. Přeložte:

1. To je máма. 2. Kdo je Maxim? 3. To jsou Popovovi. 4. Kdo jste? 5. To je moje sestra Anna. 6. Tady je můj táta. 7. Kdo je to? 8. To je můj bratr Ivan. 9. Tady je náš kocour. 10. To je můj kamarád.

7. Jednoduchými větami představte svoji rodinu nebo rodinu svých přátel.

Часть В

Добрый день!

1. Seznamte se s našimi přáteli a zapamatujte si ruské pozdravy.

034 L01_A07

<p>а) Дóбрый день!
Меня зовúт Ва́цлав.
Я чех.
Я из Чéхии.</p>	<p>Здра́вствуйте!
Меня зовúт Га́лина.
Я ру́сская.
Я из Росси́и.</p>
<p>б) Привéт!
Моё́ имя́ Стас.
Я ру́сский.
Я из Росси́и.</p>	<p>Здра́вствуй!
Я Пе́тер.
Я слова́к.
Я из Слова́кии.</p>
<p>в) Здра́вствуй!
Моё́ имя́ Ё́ва.
Я че́шка.
Я из Чéхии.</p>	<p>Привéт!
Я Ма́рия.
Я слова́чка.
Я из Слова́кии.</p>

Стас и Га́лина из Росси́и.

Ва́цлав и Ё́ва из Чéхии.

Пе́тер и Ма́рия из Слова́кии.

Výklad:

1. V ruštině se na rozdíl od češtiny píší jména příslušníků států s **malým písmenem** na počátku slova:

Čech – чех	Češka – че́шка
Slovák – слова́к	Slovenka – слова́чка

Rus – Ruska se rusky řekne buď **ру́сский** – **ру́сская** (vztahuje se k národnosti), nebo **росси́йнин** – **росси́йнка** (vztahuje se ke státní příslušnosti). Slova **ру́сский** – **ру́сская** se používají také jako přídavná jména **ру́сký** – **ру́ská**. Názvy států se v obou jazycích píší shodně s velkým písmenem na začátku.

2. Jméno **Пе́тер**, které je uvedeno v dialogu, je slovenské jméno **Peter**. Ruský protějšek slova **Petr** je **Пе́тр** (čteme jako jednu slabiku). Stejně tak jméno **Ма́рия** (s přízvukem na první slabice) je přepis slovenského jména **Mária** do azbuky. Ruské jméno **Ма́рия** má přízvuk na druhé slabice.

2. Odpovídejte na otázky podle vzoru:

Кто Пе́тер? → Он слова́к.

Кто Ё́ва? Кто Ва́цлав? Кто Ма́рия? Кто Стас? Кто Пе́тер? Кто Га́лина? Кто вы?

3. Pozorně si poslechněte níže uvedené dialogy. Poté dialogy přečtete ve dvojicích:

035 L01_A08

а) Вацлав и Гали́на:

В: **Добрый день!** Меня зовут Вацлав. А как вас зовут?

Г: **Здравствуйте,** Вацлав! Моё имя Гали́на.

В: Гали́на, вы из Росси́и?

Г: Да, я из Росси́и, я ру́сская. А вы откуда?

В: Я чех, я из Чехии.

б) Стас и Ёва:

С: **Привёт!** Как тебя зовут?

Е: **Привёт!** Меня зовут Ёва. А тебя?

С: Моё имя Стас. Я ру́сский. А ты тоже ру́сская?

Е: Нет, я чешка.

в) Пётр и Ма́рия:

П: **Здравствуй!** Я Пётр.

М: **Здравствуй,** Пётр! Я Ма́рия. Ты слова́к?

П: Да, я слова́к, я из Слова́кии. А ты откуда?

М: Я тоже слова́чка. Я из Слова́кии.

Вýклад:

1. Nezapomeňte na pravidla uvedená v nulté lekci v oddílu **Výslovnost souhláskových skupin** a správně vyslovujte slova **здравствуй, здравствуйте**. Skupina **вств** se vyslovuje jako [stv] – bez prvního **в**.
2. Zopakujte si pravidla výslovnosti ruských samohlásek **а, о** v pozicích „za“ a „před“ hlavním přízvukem.

Zapamatujte si: 1. Я Вацлав.

2. Моё имя Вацлав.

3. Меня зовут Вацлав.

Раматуйте:

КАК ТЕБЯ/ВАС ЗОВУТ? – МЕНЯ ЗОВУТ ...

Jak se jmenuješ/jmenujete? – Jmenuji se ...

4. Pozdravte a řekněte, jak se jmenujete. Doplňte fráze podle vzoru:

А́нна

..... → *До́брый де́нь!/Здра́вству́й(те)!/Приве́т!*

..... → *Меня́ зову́т А́нна.*

Pozdravy a fráze obměňujte!

Е́ва

.....

.....

Ма́рия

.....

.....

Га́лина

.....

.....

Ва́цлав

.....

.....

Ста́с

.....

.....

Пе́тер

.....

.....

5. А как вас зову́т?

6. Poslouchejte, odpovídejte na otázky podle vzoru:

036 L01_A09

Отку́да Е́ва? → Она́ из Че́хии, она́ че́шка.

1. Отку́да Ва́цлав?
2. Отку́да Ма́рия?
3. Отку́да Пе́тер?
4. Отку́да Га́лина?
5. Отку́да Ста́с?
6. Отку́да вы?

Pamatujte:

ДА – НЕТ

ano – ne

7. Да́ или не́т? Poslouchejte, odpovídejte na otázky podle vzoru:

037 L01_A10

Ва́цлав ру́сский? → Не́т, он чех. Ва́цлав чех? → Да, он чех.

1. Пе́тер слова́к? 2. Ма́рия ру́сская? 3. Е́ва че́шка? 4. Га́лина слова́чка? 5. Ва́цлав ру́сский?
6. Ста́с ру́сский? 7. Е́ва слова́чка? 8. Пе́тер чех? 9. Ма́рия че́шка? 10. Ста́с слова́к?

8. Ve dvojicích vytvořte dialogy. Představte se a řekněte, odkud jste (dialogy obměňujte).

9. Anna potkala neznámého chlapce. Dali se do řeči. Vymyslete vhodné dialogy.

Анна

Марк

Dialogy obměňujte, dbejte na výslovnost.

Pokuste se přečíst ruské rozpočítávadlo:

Эни, бэни, ріки, таки,
Буль, буль, буль, корáки, шмáки.
Эус, бэус, краснадэус – батс!

ДЕЛА ОТЛИЧНО, КАК ОБЫЧНО

2

Часть А

Naučte se následující slovíčka:

038 L02_A01

- Б** банк, -а *m* – banka
большой – velký
большая – velká
- В** ваш – váš
внук, -а *m* – vnuk
- Г** глаза, глаз *mn.* – oči
город, -а *m* – město
- Д** две (две кроны) – dvě (dvě koruny)
дом, -а *m* – dům
- Ж** журнал, -а *m* – časopis
- З** знакомый, -ого *m* *zpodst.* – známý
- К** как – jak
кошка, -и *ž* – kočka
красивая – hezká, krásná, pěkná
красивые *mn.* – krásní, krásné, krásná
красивый – hezký, krásný, pěkný
крона, -ы *ž* – koruna
- М** март, -а *m* – březen
машинa, -ы *ž* – automobil, auto
много – hodně, mnoho
мой – můj
Москва, -ы *ž* – Moskva
- Н** наш – náš
новый – nový
новая – nová

- О** обычно – obvykle, obyčejně
отлично – výborně, skvěle
очень – velmi, velice
- П** парк, -а *m* (в парке) – park (v parku)
плохо – špatně
Прага, -и *ž* – Praha
проблема, -ы *ž* – problém
- С** семья, семьи *ž* – rodina
сестра, -ы *ž* – sestra
собака, -и *ž* – pes
спасибо – děkuji
старая – stará
старый – starý
сын, -а *m* – syn
- Т** там – tam
твой – tvůj
только – jen, pouze
том, -а *m* – díl (*knihy*)
- У** Украина, -ы *ž* – Ukrajina
украинец, -нца *m* – Ukrajinec
украинка, -и *ž* – Ukrajinka
улица, -ы *ž* (на улице) – ulice
(na ulici/venku)
- Х** хороший – dobrý
хорошая – dobrá

Запóмните! Zapamatujte si!

Как у тебя делá?	Jak se máš?
Как у вас делá?	Jak se máte?
Как делá?	Jak se máš/máte? Jak to jde? Jak je?
У меня всё хорошó.	Mám se dobře.
Так себя.	Ujde to.
У В́иктора делá хорошó.	Viktor se má dobře.
У меня всё нормáльно.	Všechno je v pořádku.
У меня всё плóхо.	Mám se špatně.
У меня делá отличнó, как обýчно.	Mám se skvěle, jako obvykle.
У меня тóже не óчень хорошó.	Také se nemám nic moc.
У меня всё отличнó.	Daří se mi skvěle. Mám se výborně.
У Ивáна большáя семья.	Ivan má velkou rodinu.
Дóброе úтро.	Dobré ráno.
С дóбрым úтром.	Dobré ráno.
Дóбрый вéчер.	Dobrý večer.
Покá.	Ahoj. (při loučení)
Какáя красíвая!	Jak je ale hezká! Ta je ale nádherná!

Часть Б

Как у тебя делá?

Přečtěte si následující dialogy, poté si je poslechněte na nahrávce:

039 L02_A02

I.

А́нна с Макси́мом в па́рке. Макси́м – друг А́нны. А́нна ру́сская, она́ из Росси́и. Макси́м украи́нец, он с Укра́ины.

М: Привéт, А́нна! Как делá?

А: Макси́м! Э́то ты? Привéт! У меня́ всё хорошó. А у тебя́?

М: У меня́ тóже всё отличнó. Вот моя́ нóвая соба́ка.

А: Какáя красíвая! Как зову́т твою́ соба́ку?

М: Соба́ку зову́т Жучка. А где твой кот Матро́скин?

А: Матро́скин до́ма. Он там с Ивáном.

040 L02_A03

II.

Віктор с Борісом на ўліце. Боріс – знакомый Віктора. Боріс из Москвы. Сестра Боріса в Праге.

- В: Привёт, Боріс! Как у тебя делá?
 Б: Привёт, Віктор! Так себе. А у тебя?
 В: Ну, хорошó. А как сестра?
 Б: Всё нормáльно. Она́ в Праге.
 В: Привёт от меня!
 Б: Спасíбо. Пока́!
 В: Пока́!

2

Výklad:

1. Fráze **Как делá?** je zkrácená podoba otázky
 Как идът ваши/твой делá?, tedy Jak se máš/Jak se máte?
2. Slovní spojení **Какáя красíвая!** se do češtiny překládá jako Jaká je nádherná! Jak je ale hezký! (z kontextu – pes). V ruštině je slovo pes – sobáka ženského rodu.
3. Zapamatujte si, že Rusové při oslovení zpravidla nepoužívají 5. pád. Při pozdravu či volání je běžný 1. pád: Привёт, **Анна!** Здравствуй, **Боріс!**

Pamatujte:

КАК У ТЕБЯ/ВАС ДЕЛА?

Jak se máš/máte?

1. Пречтiте si нáследующiй крáткé диáлоги а зäпáмáтујте si мoжнé оäпoвeди нá oтáзку Как делá?:

- а) Здравствуй! Как делá? Здравствуй! Всё отлiчно. А у тебá?
У меня всё хорошó.
- б) Дóбрый день! Как у вас делá? Здравствуйте! У меня делá отлiчно, как обiчно. А у вас?
Так себе.
- в) Привeт, Мáша? Как у тебá делá? Привeт, Кóстя! У меня всё плóхо. А у тебá?
У меня тóже не óчень хорошó.

Podstatná jména rodu mužského zakončená na tvrdou souhlásku v jednotném čísle

Ačkoli jsme se ještě neseznámili s jednotlivými vzory skloňování podstatných jmen, všimněte si, že koncovky mužského rodu jednotného čísla zakončené na tvrdou souhlásku jsou při skloňování jednodušší než v češtině.

Pozorně si projděte uvedenou tabulku a zapamatujte si, že u podstatných jmen životných se shoduje **2. a 4. pád**, zatímco u neživotných podstatných jmen se shoduje **1. a 4. pád**. Ostatní koncovky jsou totožné.

Pád:	1.	2.	3.	4.	6.	7.
životné:	Максiм	Максiма	Максiму	Максiма	о Максiме	Максiмом
неживотné:	дом	дóма	дóму	дом	о дóме	дóмом

2. Vyskloňujte následující podstatná jména v jednotném čísle podle výše uvedené tabulky. Všechna slova jsou mužského rodu a v jednotném čísle mají stálý přízvuk. Rozlišujte podstatná jména životná a neživotná:

Марк, гóрод, Максiм, друг, Вiктор, март, Ивáн, парк;

3. Podstatná jména v závorkách dejte do správného tvaru:

1. К + 3. р. (брат, внук, Стас, дом, Вацлав, друг) 2. Без + 2. р. (банк, брат, город, журнал, Марк, Виктор) 3. В + 6. р. (город, дом, журнал, том, март, парк) 4. С + 7. р. (журнал, банк, Марк, друг, Максим, внук) 5. Из + 2. р. (банк, том, дом, город, парк, журнал) 6. О + 6. р. (парк, журнал, Петер, Максим, том, город).

Vázání slov v řeči

Pozorně si přečtete následující pravidla a několikrát po sobě si poslechněte nahrávku s uvedenými příklady!

041 L02_A04

1. Vázání předložky s následujícím slovem začínajícím na samohlásku:

в:	в Острáве, в А́фрике, в а́рмии, в И́ндии, в А́льпах
из:	из Острáвы, из А́фрики, из а́рмии, из И́ндии, из Альп
к:	к Острáве, к А́фрике, к а́рмии, к И́ндии, к А́льпам
от:	от Острáвы, от А́фрики, от а́рмии, от И́ндии, от Альп
с:	с Острáвой, с А́фрикой, с а́рмией, с И́ндией, с А́льпами
об:	об Острáве, об А́фрике, об а́рмии, об И́ндии, об А́льпах

2

Pamatujte:

Předložky **в, из, об**, po kterých následuje slovo začínající samohláskou, **neztrácejí** svoji znělost!

př.: в а́рмии [várm'ii], из А́фрики [izáfr'ik'i], об А́фрике [ʌ báfr'ikъ]

Pro předložky **от, об** platí pravidla „pozice ruského o před přízvukem“!

př.: от А́фрики [ʌ táfr'ik'i], об А́льпах [ʌ bál'pъh]

Pro všechny předložky platí: následuje-li za předložkou slovo, které začíná na ruské měkké **и**, vyslovuje se toto **и** jako **ы**:

př.: об И́ндии [ʌ býnd'ii], от Ё́горя [ʌ týgъr'ъ]

2. Vází se i taková sousední slova, kdy jedno končí samohláskou a druhé samohláskou začíná – př.: máма Ива́на, па́па Ё́горя; pokud se však jedná o dvě sousední slova, kdy první končí souhláskou a druhé souhláskou začíná, vázání je velmi oslabeno – př.: со́рок до́лларов, друг Ма́ксима

4. Sami si několikrát přečtěte následující spojení s předložkami. Dbejte na správnou výslovnost. Poté si poslechněte nahrávku a ověřte si správnost výslovnosti:

042 L02_A05

с Ива́ном, от И́горя, от А́нны, в А́фрике, в институ́те, об Ива́не, к А́нне, к Укرا́ине, об Австра́лии, об Ири́не, от ико́ны

Часть В

У Ива́на больша́я семья́

1. Přečtěte si následující krátký text, poté si poslechněte nahrávku. Věnujte pozornost větám s předložkou **у**:

043 L02_A06

У Ива́на больша́я семья́. **У Ива́на** па́па Ви́ктор, ма́ма Ле́на и сестра́ А́нна. **У А́нны** хоро́ший друг Макси́м. **У Макси́ма** но́вая соба́ка Жу́чка. **А у А́нны** кот Матро́скин. **А кака́я семья́ у вас?**

Sloveso mít v ruském jazyce

vazba **у** + 2. р. podstatného jména či osobního zájmena

V ruštině jsou v hojně míře zastoupeny věty s předložkovou vazbou **у** + **podstatné jméno** či **osobní zájmeno** ve 2. pádu. Takovým větám v češtině odpovídají věty se slovesem **MÍT** (vlastnit). Pozorně si přečtěte následující příklady:

У нас кот Матро́скин.

Máme kocoura Matroskina.

У вас ко́шка Ма́шка.

Máte kočku Mašku.

У Макси́ма но́вый журна́л.

Maxim má nový časopis.

У сы́на то́лько ста́рый том.

Syn má pouze starý díl.

У А́нны кро́на.

Anna má korunu.

У Макси́ма соба́ка Жу́чка.

Maxim má psa Žučku.

V ruštině ale existují i takové věty, které jsou dobře známy i v češtině. **Pozor** ale na změnu v ruském slovosledu:

Максѣм у вас.	Maxim je u vás.
Галина у нас.	Galina je u nás.
Он у Максѣма.	On je u Maxima.
Мы у А́нны.	My jsme u Anny.

2. Doplňte do textu slova uvedená v závorce (neznámá slova pouze přečtěte, nepřekládejte je):

(вас, нас, Максѣма, Пѣтера, Вѣктора, Ма́рка, тебѣ, Ва́цлава)

- У собѣка Жѣчка.
- У ко́шка Ма́шка.
- У но́вый журнѣл.
- У сто крон.
- У котѣ краси́вые гла́зѣ.
- У но́вый дом.
- У но́вая маши́на.
- У внук Дѣма.

3. Doplňte podstatná jména mužského rodu ve druhém pádu. Věty přeložte:

- У (внук) кот Ба́рси́к.
- У (Ива́н) краси́вый сад.
- У (брат) две кро́ны.
- У (Стас) но́вая собѣка.
- У (друг) большѣя се́мьѣ.
- У (Пѣтер) ма́ма Гали́на.
- У (сын) друг Степа́н.
- У (Алекса́ндр) мно́го пробле́м.

2

4. Z následujících slov sestavte jednoduché věty. Používejte vazbu y + podst. jm. Poté poslouchejte, opakujte po nahrávce:

Ма́рк, дом → У Ма́рка дом.

044 L02_A07

- Максѣм, маши́на
- Ива́н, внук
- Вѣктор, кот
- Ва́цлав, том
- Пѣтер, собѣка
- Стас, ко́шка

5. V několika větách řekněte, kdo co má. Používejte vazbu y + podst. jm./osobní zájmeno. Nezapomeňte, že po předložce y musí následovat buď podstatné jméno, nebo zájmeno ve 2. pádu!

- У тебѣ ...
- У нас ...
- У вас ...
- У Максѣма/Пѣтера/Вѣктора ...

Naučte se následující pozdravy:

Дóброе úтро!	Dobré ráno!
С дóбрым úтром!	
Дóбрый вéчер!	Dobrý večer!
Спокóйной нóчи!	Dobrou noc

6. Doplňte pozdrav podle časového údaje; použijte fráze, uvedené v závorce (дóброе úтро, с дóбрым úтром, дóбрый день, дóбрый вéчер, спокóйной нóчи):

13:00, Галiна!	19:00, Ивáн!
21:00, Максiм!	12:00, Вáцлав!
15:00, Лéна!	10:00, Áнна!
09:00, Вiктор!	22:00, Марiя!

Všimněte si, že oslovujeme 1. pádem!

045 L02_A08

Sloveso jmenovat se

Pamatujte:

Vazba **Как вас зовут?** se pojí vždy s **4. pádem**. Některá zájmena ve **4. pádu** už znáte, další se naučte. Přečtěte si a poslechněte následující příklady, věnujte pozornost osobním zájmenům ve 4. pádu:

Меня зовут Вiктор.	Jmenuji se Viktor.
Как тебя́ зовут?	Jak se jmenuješ?
Как егó зовут?	Jak se jmenuje (on)?
Как еѐ зовут?	Jak se jmenuje (ona)?
Нас зовут Попóвы.	Jmenujeme se Popovovi.
А как вас зовут?	Jak se jmenujete?
Как их зовут?	Jak se jmenují? (pro všechny rody)

7. Tvořte věty podle vzoru. Poté opakuje po nahrávce:

046 L02_A09

Вот мой сын Степán. → Егó зовут Степán.

1. Вот моя сестра Натáша. 2. Вот семья Попóвых. 3. Вот брат Егóр. 4. Вот собáка Жўчка.
5. Вот мы, Орлóвы. 6. Вот кот Матрóскин. 7. Вот чéшка Ёва. 8. Вот наш внук Стас. 9. Вот семья Иванóвых. 10. Вот словáчка Мáрия.

Skloňování zájmen наш/на́ш, ваш/ва́ш (mužský rod)

1.	наш	ваш
2.	на́шего	ва́шего
3.	на́шему	ва́шему
4.	наш/на́шего	ваш/ва́шего
6.	о на́шем	о ва́шем
7.	на́шим	ва́шим

Pamatujte:

1. Ve tvarech 2. pádu (a 4. pádu u životných podst. jmen) на́шего, ва́шего se ruské г čte jako в [пáшьвъ], [вáшьвъ], stejně tak jako 2. pád osobního zájmena он – егó [jívó].
2. U životných podstatných jmen se 4. р. = 2. р., u jmen neživotných se shoduje 4. р. = 1. р.!

8. Doplňte správný tvar zájmen наш a ваш podle vzoru:

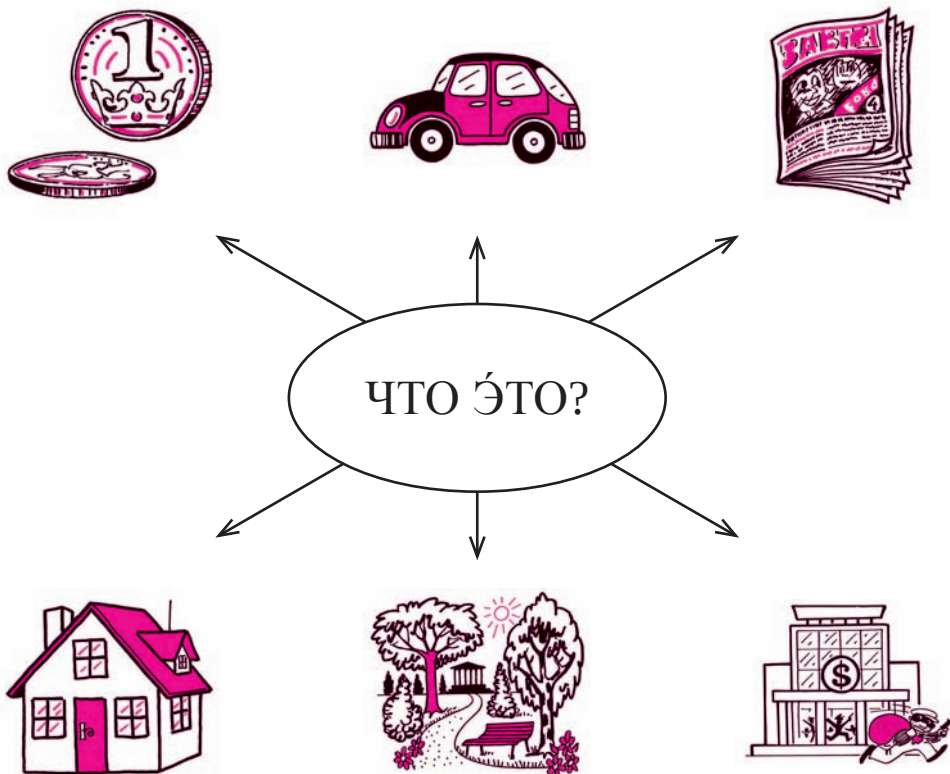

к сыну и брату → к на́шему сыну и ва́шему брату

1. без брата и сына 2 в томе и журна́ле 3. из па́рка и до́ма 4. в го́роде и до́ме 5. с сы́ном и бра́том
6. о то́ме и журна́ле 7. к дру́гу и вну́ку 8. без сы́на и вну́ка 9. из го́рода и до́ма 10. с го́родом и па́рком
11. к вну́ку и бра́ту 12. из до́ма и па́рка 13. с журна́лом и то́мом 14. о до́ме и го́роде

9. Pamatujete si slovíčka? Odpovězte na otázku ЧТО ЭТО?/CO JE TO?

! Nezapomeňte, že v ruském slově **что** se **ч** vyslovuje jako **ш** [što]!

Покусте се přečíst ruské říkanky:

У Сашки в кармáшке шйшкй и шáшкй.

У Ивáшкй рубáшка, у рубáшкй кармáшкй.

ЧТО? ГДЕ? КОГДА?

3

Часть А

Naučte se následující slovíčka:

047 L03_A01

- Б** бесéдовали (онí) – povídali si, povídaly si
библиотека, -и ž – knihovna
- В** вéчером – večer *přisl.*
вмéсте – spolu
вну́чка, -и ž – vnučka
всегдá – vždy
вчерá – včera
- Г** где – kde
говорíли – mluvili, mluvily
городскóй, -áя, -óе, -íе – městský
- Д** де́вушка, -и ž – dívka, slečna
дétство, -а s (с дётства) – dětství (z dětství, od mlada)
дорогóй, -áя, -óе, -íе – drahý
дóчка, -и ž – dcera
дру́жба, -ы ž – přátelství
- Ж** ждáть (жду, ждёшь, ждут) – čekat (čekám, čekáš, čekají)
живýт – žijí
- З** зáвтра – zítra
здéсь – tady, zde
знакóмы (онí знакóмы) – znají se
- И** идéя, -éи ž – nápad, myšlenka
извинíте – promiňte (při vykání)
истóрия, -ии ž – příběh *zde*
- К** кáждый, -ая, -ое, -ые – každý
как – jak

клуб, -а *m* (в клубе) – klub (v klubu)
кн́ига, -и ž *mn.* кн́иги, книг – kniha
когда – kdy

конфéта, -ы ž – bonbón, cukrovinka

Л лимóн, -а *m* – citrón
литератúра, -ы ž – literatura
лицó, -á s – obličej
лю́ди, -éи *mn.* – lidé

М ма́ленький, -ая, -ое, -ие – malý
медсестра́, -ы ž – zdravotní sestra,
ošetřovatelka
молодо́й, -áя, -óе, -ýе – mladý
мяч, -á *m* – míč

Н неразлúчный, -ая, -ое, -ые – nerozlučný
ноутбúк, -а *m* [но] – notebook

О окнó, -á s – okno
отлúчно – výborně

П па́рень, -рия *m* – chlapec, kluk, přítel
писáтель, -ля *m* – spisovatel
подрýга, -и ž – kamarádka
почемý – proč

профéссия, -ии ž – povolání, zaměstnání

Р рéдко – zřídka

С скамéйка, -и ž (на скамéйке) – lavička
(na lavičce)

скóро – brzy
слóво, -а s – slovo

- сосёд, -а *m* – soused
 странá, -ы *ž* – stát, země
 сýмка, -и *ž* – kabelá, taška
Т теа́тр, -а *m* – divadlo
 тури́сты (много тури́стов) *mn.* – turisté
 (mnoho turistů)
У уже – už
 умный, -ая, -ое, -ые – chytrý, moudrý,
 rozumný
Ф фотогра́фия, -ии *ž* – fotografie
Ч чай, ча́я *m* – čaj

- час, -а́ *m* – hodina
 челове́к, -а *m mn.* люди, -ей – člověk
 че́шский, -ая, -ое, -ие – český
 чита́ть (читаю, чита́ешь, чита́ют) – číst
 (čtu, čteš, čtou)
 что – že *spojka zde*
Ш шеф, -а *m* – šéf
 шко́ла, -ы *ž* – škola
 шокола́дный, -ая, -ое, -ые – čokoládový
Э э́тот – tento
Я я́блоко, -а *s* – jablko

Запо́мните!

До за́втра!
 До свидáния!
 Онí влю́бились друг в дру́га.
 Э́то дру́жба на всю жизнь.
 Вы не протíв?
 Э́то о́чень хоро́шая идéя.

Zapamatujte si!

Ahoj zítra!
 Na shledanou!
 Zamilovali se do sebe.
 To je přátelství na celý život.
 Nejste proti?
 To je velmi dobrý nápad.

Часть Б

Кто э́тот молодóй челове́к?

Přečtěte si dvakrát následující text. Dbejte na správnou výslovnost.
 Poté si text poslechněte na nahrávce a znovu ještě jednou přečtěte:

048 L03_A02

Вот две де́вушки на фотогра́фии – Мари́на и Ни́на. Онí зна́комы уже́ с де́тства, и ка́ждый день онí вме́сте. Мари́на и Ни́на – неразлу́чные подро́ги, и все́м я́сно, что така́я дру́жба на всю жизнь. Мари́на вчера́ ве́чером была́ у подро́ги, и как все́гда онí пи́ли чай с лимо́ном и шокола́дными конфéтами и до́лго-до́лго говори́ли. О че́м же так до́лго бесе́довали э́ти де́вушки? Ни́на влю́билась! Кто же э́тот молодóй челове́к? Егó зову́т Егóр. Он учи́тель литерату́ры в горо́дско́й шко́ле.

Ніна в пёрвый раз увидела Егёра в парке. Он сидёл на скамейке и читал книгу...

Н: Извините, а что это у вас?

Е: Это Александр Сергеевич Пушкин. Русская классика. А вы читали Пушкина?

Н: Да, читала. Я знаю Пушкина. Это очень хороший писатель. А у вас много книг?

Е: О да! У меня дома маленькая библиотека. Я учитель литературы...

Меня зовут Егёр. А вас?

Н: А меня – Ніна. Я медсестра.

Е: Какое красивое у вас имя и какая хорошая у вас профессия!

Н: Спасибо, Егёр, за комплимент. Знаете, а я редко читаю книги.

Е: Да? А вы часто здесь бываете?

Н: Я здесь каждый день.

Е: Отлично! Теперь мы с вами будем читать книги. Вы не против?

Н: Нет. Это очень хорошая идея!

Е: Завтра я буду ждать вас здесь в два часа.

Н: Хорошо. До завтра!

Е: До свидания!

Вот так они читали Пушкина, Шекспира, Эрёна... Читали, читали и влюбились друг в друга! Вот такая у Ніны история...

Výklad:

1. **Долго-долго**: dvě stejná slova napsána **přes spojovník** se v ruštině objevují při zdůraznění: **moc dlouho, hodně dlouho** apod.
2. Slovo **медсестра** je zkrácená podoba slovního spojení **медицинская сестра**. Takové zkratky jsou v ruštině velmi časté a slouží zejména k rychlejší komunikaci.
3. Věta **Это Александр Сергеевич Пушкин** v češtině odpovídá věta **To je Alexandr Sergejevič Puškin**. **Sergejevič** je tzv. **отчество** neboli jméno po otci. **Имя** (křestní jméno) – Александр, **отчество** (jméno po otci) – Сергеевич, **фамилия** (příjmení) – Пушкин. **Отчество** se tvoří od křestního jména otce (Пётр, Сергёй) nejčastěji příponami: **-ович/-евич** pro mužský rod (Петрович/Сергеевич) a **-овна/-евна** pro ženský rod (Петровна/Сергеевна). Jméno po otci (**отчество**) ve spojení s křestním jménem (**имя**) se používá v úředních dokumentech a také při oslovení (vykání) osobě nadřazené nebo starší.
4. Před spojkou **что** se vždy v ruštině **píše čárka** (Марина и Ніна неразлучные подруги, и всем ясно, **что** такая дружба на всю жизнь).
5. Ve slově **ноутбук** si první samohláska zachovává svoji kvalitu [но], i když není v přízvukné pozici.

Infinitiv ruských sloves

V ruštině známe tři koncovky infinitivu. Prozatím si pamatujte, že nejčastějším zakončením infinitivu je **-ть**. V úvodním textu jsme se seznámili s několika slovesy v minulém čase: **оні пили, оні бесéдовали, оні говоріли, она увидела, он читал, он сидел, она была**. Infinitivními tvary těchto sloves jsou: **пить/пít, бесéдовать/rozmlouvat, mluvit, povídat si, говоріть/mluvit, (у)видеть/(u)vidět, читать/číst, сидеть/sedět, быть/být**.

Minulý čas

Minulý čas se tvoří odtržením koncovky **-ть** a přidáním koncovek **-л, -ла, -ло, -ли**. Tvoření minulého času v ruštině je tedy velmi podobné češtině. Nezapomeňte ale, že ve 3. osobě množného čísla existuje pouze jedna koncovka **-ли**, a to pro **všechny rody**!

я, ты, он	читáл	мы	читáли
онá	читáла	вы	читáли
онó	читáло	онí	читáли

Pamatujte:

читáл	-Л
читáла	-ЛА
читáло	-ЛО
читáли	-ЛИ

Koncovka -ли platí v množném čísle pro všechny rody!

1. Utvořte všechny tvary minulého času u následujících sloves: бесéдовать, говорить, сидеть, писать, (у)видеть. U těchto sloves je stálý přízvuk!

2. Slovesa v závorkách napište v minulém čase. Celé cvičení napište psací azbukou:

- Пушкин и Шекспир (писать) хорошие книги.
- Мама и сестра долго (беседовать).
- Где он вчера (быть)?
- Вы уже (видеть) нашего соседа?
- Папа (пить) чай с лимоном.
- Учитель (говорить) о литературе.
- Анна с Максимом (быть) в городском театре.
- О чём вы (говорить)?
- Она (читать) только новые книги.
- Ты уже (говорить) с братом?
- Кто (писать) это слово?
- Молодой человек (сидеть) на скамейке.
- Я (увидеть) Егора в парке.
- Чешские туристы (читать) русские журналы.

3. Tvořte věty podle vzoru:

Слова́чка до́лго говори́ла. → И слова́к до́лго говори́л.

- Дочка читáла чéшский журна́л.
- Рúсский говори́л о Москвё.
- Сестра́ писа́ла о нас.
- Слова́чка бесе́довала с подро́гой.
- Ма́ма ви́дела Егóра.
- Он си́дел в маши́не.

049 L03_A03

Intonace otázek a odpovědí

U tázacích vět v ruštině hraje hlavní roli **intonace**. Ruská tázací věta je charakteristická tím, že klade **důraz** na **nejdůležitější slovo** v otázce nebo na **tázací slovo**. Pozorně si přečtěte uvedené příklady, poté si je poslechněte na nahrávce.

a) Intonace otázek s tázacím slovem (s tímto typem otázek jsme se již seznámili)

Tázacím slovem rozumíme tázací zájmena – např.: кто, где, что, как apod. Tázací slova mají už svůj „vlastní“ důraz.

Где он?	Что с нами?
Где Макси́м?	Как у Макси́ма?

Zapamatujte si nejčastější ruská tázací zájmena a jejich české ekvivalenty: **кто/kdo, что/co, где/kde, когда/kdy, как/jak, почему, заче́м/proč, ско́лько/kolik**

б) Intonace otázek bez tázacího slova

Češtině i ruštině jsou vlastní také otázky bez tázacího slova. Pokud v ruštině klademe důraz (nejdůležitější slovo) na víceslabičné slovo, potom tento důraz nese přízvučná slabika.

Srovnajte i postavení slova ve větě (ptáme se na *ско́ро*):

050 L03_A04

Мы бу́дем до́ма <i>ско́ро</i> ?	Tón zvyšujeme na přízvučné slabice, poté hlas
Мы бу́дем <i>ско́ро</i> до́ма?	opět klesá do hlubší polohy a stejně hlubokým
Мы <i>ско́ро</i> бу́дем до́ма?	tónem vyslovíme zbytek slova či celé věty.

Pokud je slovo, na které se ptáme, jednoslabičné, leží hlavní důraz na něm. Platí zde stejná pravidla jako u víceslabičných slov. Hlas zvýšíme u slova, na které se ptáme. Pokud se toto slovo nachází uprostřed věty či na začátku, intonace po tomto slově klesá a je stejná pro celý zbytek věty.

Pamatujte, že na **intonaci v otázce závisí i odpověď**. Poslechněte si následující příklady a všimněte si, na které slovo se ptáme. Srovnajte odpovědi:

051 L03_A05

Ваш сын живёт в Чéхии?	Да, мой сын живёт в Чéхии. Нет, его́ сын живёт в Чéхии.
Ваш сын живёт в Чéхии?	Да, мой сын живёт в Чéхии. Нет, моя сестра́ живёт в Чéхии.
Ваш сын живёт в Чéхии?	Да, мой сын живёт в Чéхии. Нет, мой сын не живёт в Чéхии.
Ваш сын живёт в Чéхии ?	Да, мой сын живёт в Чéхии . Нет, мой сын живёт в Слова́кии .

Intonace následné odpovědi:

Intonace odpovědi je charakteristická **klesnutím hlasu** do co nejnižší polohy. Můžeme odpovídat (pokud je to možné) pouze částicemi да/нет, nebo slovem z otázky či celou větou.

Pozorujte:

Мы будем <i>скóро</i> дома?	1. Да. 2. Да, скóро. 3. Да, скóро, 4. Нет.	Všechny odpovědi mají klesavou intonaci!
-----------------------------	--	--

4. Пречтёте si otázky a odpovězte na ně. Při čtení dbejte na správnou intonaci. V odpovědích vycházejte z úvodního textu. Poté si tázací věty poslechněte se správnou intonací:

052 L03_A06

1. Кто на фотографии? 2. Какáя профессия у Нины? 3. Что пили девушки вечером? 4. О ком они говорили? 5. Какáя профессия у Егора? 6. Где Нина увидела Егора в первый раз? 7. Что читал Егор? 8. Как зовут автора книги? 9. Где часто бывает Нина? 10. Когда Егор будет ждать Нину?

Skloňování zájmen кто/кто, что/что

1.	кто	что
2.	кого	чего
3.	кому	чему
4.	кого	что
6.	о ком	о чём
7.	кем	чем

Ve 2. a 4. pádu se г (кого, чего) čte jako [v].

5. Tvořte otázky podle vzoru. Ptejte se na slova a slovní spojení označená kurzívou pomocí zájmen *кто, что*. Dbejte na správnou intonaci. Výslovnost si ověřte na nahrávce:

053 L03_A07

Они были в театре без нас. → Без *кого* они были в театре?

1. Александр в парке *с подругой*. 2. На улице мы видели *Максима*. 3. У *Лены* здесь дом. 4. Они говорили *о друге Марка*. 5. Нина пила чай *с шоколадными конфетами*. 6. Мы